

Нове щомісячне опитування підприємств

Випуск 32. (12.2024)
Український бізнес під час війни

Виконавець проєкту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Фінансова підтримка:

Проєкт реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проєкту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Дарія Шаповалова, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Дослідження проведено за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»,

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ «УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі **тридцять другий випуск** щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни».

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки та прогнозування економічних тенденцій на майбутнє ІЕД проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію BTS використовують у світі для оцінки економічної ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – керівників підприємств та підприємців. Результатом кон'юнктурних досліджень є коротка, "стисла" картина економіки або окремого сектору, економічні тенденції в коротко- та середньостроковій перспективі та майбутні «поворотні» точки циклу економічної активності.

Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» складається з двох частин: регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництва), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, цін, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використано методологію кон'юнктурних опитувань, гармонізовану відповідно до вимог Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys (BTS). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року. Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галузевий вимір в аналізі даних.

Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

Від серпня 2024 року публікація стала можливою завдяки підтримці Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України». Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» було започатковано ІЕД на початку 2022 року як реакцію на виклики для економічного врядування, породжені повномасштабною війною росії проти України. Реалізація цієї ініціативи стала можливою завдяки змінам у плані реалізації проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансувався Європейським Союзом, співфінансувався МФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США), і відбувалась під егідою цього проекту з травня 2022 року по грудень 2023 року. Із січня до квітня 2024 року дослідження відбувалося в рамках проекту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні", який реалізувався завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу.

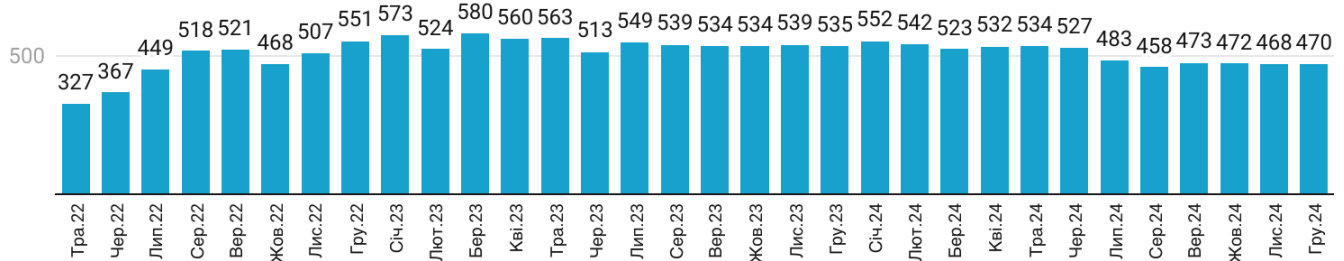
Ми вдячні аналітичній системі YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>) за можливість використання даних для формування панельної вибірки.

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ

Кого ми опитуємо? У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми опитуємо одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. Під час тридцять другої хвили опитування отримано відповіді від 470-х респондентів.

Рис. 1. Кількість опитаних підприємств

Created with Datawrapper

Серед опитаних переважно промислові підприємства (86%), розташовані у 21-му із 27-ми регіонів України, зокрема у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. Серед опитаних представлено підприємства всіх розмірів за кількістю працівників.

Рис. 2. Кількість опитаних підприємств за розмірами

	Гру.23	Січ.24	Лют.24	Бер.24	Кві.24	Тра.24	Чер.24	Лип.24	Сер.24	Вер.24	Жов.24	Лис.24	Гру.24
Мікро	55	59	60	58	58	60	57	62	65	64	64	63	65
Малі	169	181	173	167	170	170	164	143	135	140	141	140	142
Середні	188	186	186	187	190	189	189	167	152	163	159	158	151
Великі	123	126	123	111	114	115	117	111	106	106	108	107	112

Created with Datawrapper

Як ми збираємо дані? Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми.

Як обраховуються наші показники? Усі показники обраховуються за єдиною методологією. Для показників економічних тенденцій та очікувань ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів звітували про його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, у яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з імовірністю помилки 5%.

Як «читати» наші показники? Наші показники називаються «індексами», що є синонімом термінів «балансовий індекс», «балансовий показник». Усі індекси є різницею між частками респондентів, що звітували про зменшення, та тими, що звітували про збільшення показника. Чим більше значення індексу, тим більші темпи зростання показника, чим менше значення індексу, тим більші темпи падіння показника. Для більшості показників більше значення індексу означає позитивну тенденцію, винятком є показники заборгованостей, кількості працівників у вимушених відпустках та труднощі з пошуком персоналу. Тут усе навпаки: чим більше індекс, тим більші темпи зростання заборгованостей, збільшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це погано), а чим менше індекс, тим більші темпи скорочення заборгованостей, зменшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це добре).

Коли проводилось опитування? Польовий етап тридцять другої хвилі тривав із 16 грудня до 31 грудня 2024 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в грудні 2024 року з листопадом 2024 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (грудень 2024 року) та давали прогнози на наступні два – три чи шість місяців, залежно від питання. В окремих питаннях, де це було зазначено, результати роботи порівнювали з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року) або з аналогічним періодом попереднього року. Опитувані давали прогнози на наступні три місяці роботи.

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

У грудні 2024 року підприємства незначно покращили виробничі показники, тоді як очікування залишалися позитивними та стабільними, що є добрим знаком наприкінці третього року війни. Прогнози на середньотривалострокову перспективу також залишилися позитивними без суттєвих змін. Однак виклики, такі як "нестача персоналу" та "небезпечні умови роботи", залишаються основними перешкодами для діяльності бізнесу.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ після істотного зменшення у листопаді, у грудні 2024 залишився без змін та становить 0,16, як і минулого місяця.
- ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ у грудні порівняно до листопада несуттєво зріс, із 0,10 до 0,12.
- Очікування підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації в піврічній перспективі залишилися без змін, ІНДЕКС ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ становить 0,21, як і минулого місяця.
- Значення ІНДЕКСУ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА зберігає тенденцію до поступового зростання, та у грудні збільшився із 0,05 до 0,08.
- Очікування щодо змін загальноекономічного середовища через пів року несуттєво збільшились, ІНДЕКС ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА дещо зріс, після зменшення минулого місяця, із 0,17 до 0,19.
- Дворічні очікування щодо перспектив розширення ділової активності залишаються без істотних змін. ІНДЕКС ОЧІКУВАНОЇ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ у грудні становить 0,12 (було 0,13 у листопаді).
- Рівень невизначеності у дворічній перспективі, та в перспективі на пів року для фінансово-економічної ситуації на підприємстві та загальноекономічного середовища в країні суттєво не змінився. Невизначеність в короткостроковій перспективі для частини виробничих показників дещо зросла.

ВИРОБНИЦТВО

- У грудні 2024 темпи скорочення обсягів виробництва дещо уповільнились: ІНДЕКС ЗМІН У ВИРОБНИЦТВІ несуттєво зріс, із 0,12 до 0,16.
- Очікування на наступні три місяці суттєво не змінились після погіршення минулого місяця та залишаються оптимістичними. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА становить 0,28 (було 0,30).
- Значення АГРЕГОВАНОГО ПОКАЗНИКА ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ у грудні порівняно до листопада суттєво не змінилось та показник становить 0,07 (було 0,08), водночас зберігається тенденція до поступового погіршення значень показника.

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Темпи зростання продажів та нових замовлень дещо прискорились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшилось із 0,14 до 0,19, а значення ІНДЕКСУ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшилось вдвічі, із 0,06 до 0,12.
- Очікування підприємств щодо зростання попиту та нових замовлень погіршуються. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ПРОДАЖІВ несуттєво, проте зменшилось, із 0,31 до 0,29, значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНІХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ зменшилось із 0,32 до 0,25.

ЦІНИ

- У грудні перервалася тенденція до зростання цін, водночас очікування продовжили тенденцію до зменшення. ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився із 0,36 до 0,31. ІНДЕКС ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився із 0,44 до 0,34.
- ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ хоча і несуттєво, проте зменшився, із 0,34 до 0,32. ІНДЕКС ОЧІКУВАНІХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ зменшився із 0,44 до 0,35.

ЗАБОРГОВАНOSTІ

- У грудні порівняно до листопада показники щодо накопичення заборгованостей суттєво не змінились. Показник дебіторської заборгованості становить -0,10 (було -0,09), показник кредиторської заборгованості як і минулого місяця становить -0,14. Показник податкової заборгованості становить -0,14 (було -0,15).
- У тримісячній перспективі очікується зменшення накопичень заборгованостей. Індекс очікуваних змін ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ зменшився із -0,12 до -0,20. Показник очікувань для кредиторської заборгованості зменшився із -0,16 до -0,21. Індекс очікуваних змін ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ також зменшився, із -0,17 до -0,21.

ЗАЙНЯТИСТЬ

- ІНДЕКС ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ незначним чином збільшився, із -0,08 до -0,06.
- ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ перервав тенденцію до поступового зростання та хоча і несуттєво, проте зменшився, із 0,08 до 0,06.
- ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ суттєво не змінився та показник становить 0,03 (було 0,02). На наступні три місяці керівники підприємств очікують на значне збільшення кількості таких працівників та ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН збільшився із нуля до 0,09.
- У грудні зменшилися труднощі у пошуку працівників відповідної кваліфікації. ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ зменшився із 0,58 до 0,51. ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ хоча і несуттєво, проте зменшився та становить 0,29 (два місяці поспіль було 0,33).

ЗАБЕЗПЕЧЕНИСТЬ ЗАМОВЛЕННЯМИ

- У грудні 2024 року портфель замовлень серед опитаних підприємств дещо змінився порівняно з листопадом: середній термін нових замовлень склав 6 місяців, у листопаді середній термін замовлень становив – 7 місяців.
- Частка підприємств із замовленнями на рік та більше наперед вже третій місяць поспіль більше 20%. Водночас частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, склала 51%.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- У грудні 2024 року найгострішою перешкодою для бізнесу, викликаною повномасштабним російським вторгненням, знову стала брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників – 61%.
- Лише з різницею у 6% на друге місце рейтингу перешкод для бізнесу у грудні вийшла небезпека працювати. З цією проблемою зіштовхнулося 55% підприємств.
- Проблема, яка пов'язана з перебоєм з електро-, водо- або теплопостачанням зайняла 3-тє місце та становить – 51%.

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У грудні 2024 року лише 11% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше), що приблизно на рівні попередніх місяців (10% у листопаді, 11% у жовтні).
- Кожне п'яте (21%) підприємство працювало менше ніж на половину потужності або не працювало порівняно з довоєнним часом.
- У грудні 2024 року рівень завантаження виробничих потужностей зріс для всіх категорій бізнесу за розміром. Частка мікропідприємств, які працювали на майже повну та повну потужність, зросла з 22% у листопаді до 24% у грудні, малих – з 41% до 46% у грудні, середніх – 60% до 64%, а великих – із 63% до 64%.
- Деревообробна галузь стала лідером із відновлення переробної промисловості. Зокрема, у грудні 2024 року 67% підприємств деревообробної галузі працювали майже на повну та повну потужність (56% у листопаді).

- Найнижчий рівень завантаження виробничих потужностей залишається в металургії та металообробці (лише 29% грудні працювали на високому рівні завантаження).

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

- У листопаді 2024 року 68% бізнесів тимчасово призупиняли роботу через вимкнення електроенергії (39% у жовтні, 25% у вересні та 66% у серпні).
- 46% підприємств зупиняли роботу лише на 1 - 10% робочого часу, а 20% – на 11 - 25% робочого часу.
- У листопаді 2024 року через вимкнення електроенергії підприємства втратили 8% загального робочого часу. Це дещо вище ніж у жовтні (6%), але рівень втрат низький порівняно з масовими вимкненнями влітку.
- Більше втрат зазнали мікропідприємства (у середньому 12% робочого часу).
- Серед галузей найбільші втрати часу має металургія та металообробка (11% робочого часу).

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- У грудні 2024 року 61% опитаних повідомили про експорт до війни, продовження експорту під час війни або ж започаткування експорту під час війни вперше.
- Більшості бізнесу вдалося налагодити експорт в умовах війни. У грудні 2024 року 83% опитаних вказали, що підприємства експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців. Тобто показник приблизно на рівні попередніх місяців (був у середньому 80% – 84% за останній рік).
- Частина бізнесу не може побороти нові виклики для експортної діяльності. Станом на грудень 2024 року 16% підприємств експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Подібні результати впродовж останнього року підтверджують стагнацію відновлення експортної діяльності.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- У грудні частка позитивних оцінок політики уряду щодо підтримки бізнесу склала 4%. Така частка вже є незмінною три місяці поспіль.
- Частка нейтральних оцінок цієї політики зросла з 56% у листопаді до 61% у грудні, тоді як частка негативних оцінок знову зменшилась: з 27% до 25%.
- Говорячи про роль держави (уряду) в Україні для ведення бізнесу, 50% називають її «регулятором», 24% – «перешкодою», а 6% – «партнером». «Ворогом» та «другом» її назвали 4% та 0% опитаних відповідно.
- 17% опитаних не змогли визначити роль держави в Україні для ведення бізнесу.

ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

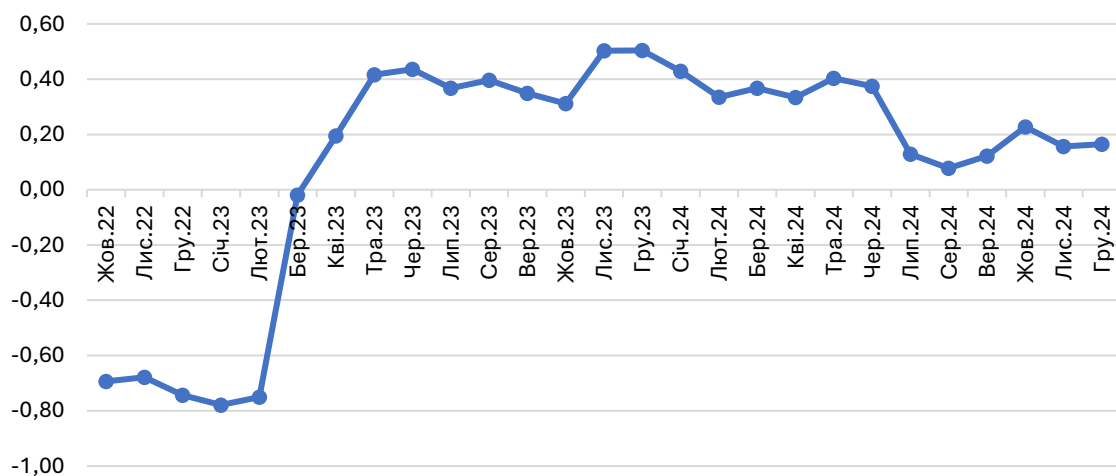
У грудні 2024 темпи відновлення ділової активності (рік до року) залишились незмінними. Значення ІНДЕКСУ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ (РІК ДО РОКУ) після істотного зменшення у листопаді, у грудні залишилось незмінним та становить 0,16, як і минулого місяця. Частка опитаних, які вказали на погіршення ситуації незначним чином зменшилась (із 18,7% до 16,2%), як і частка тих, у кого ситуація стала кращою, ніж була рік тому (із 34,3% до 32,6%). Частка тих, хто вважає, що в порівнянні з минулим роком нічого не змінилось, дещо зросла, із 47% до 51,1%.

Розмір. Відновлення ділової активності суттєво залежить від розміру підприємства. Найкраще в порівнянні з минулим роком себе почувають великі підприємства, чий показник становить 0,48. Показник середніх підприємств є суттєво нижчим та становить 0,20, а показник малих підприємств становить 0,09. Найнижче та від'ємне значення показника мають мікропідприємства (-0,30).

Регіон. У регіональному розподілі найвищий показник мають Черкаська та Закарпатська (по 1,00 кожна), та Вінницька (0,80) області. Найнижчими є показники Тернопільської (-0,71) та Сумської (-0,63) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу зафіксовано для харчової промисловості (0,29) та машинобудування (0,24). Найнижчий показник має металообробка з єдиним від'ємним значенням (-0,04).

Рис. 3. Індекс Відновлення Ділової Активності

ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

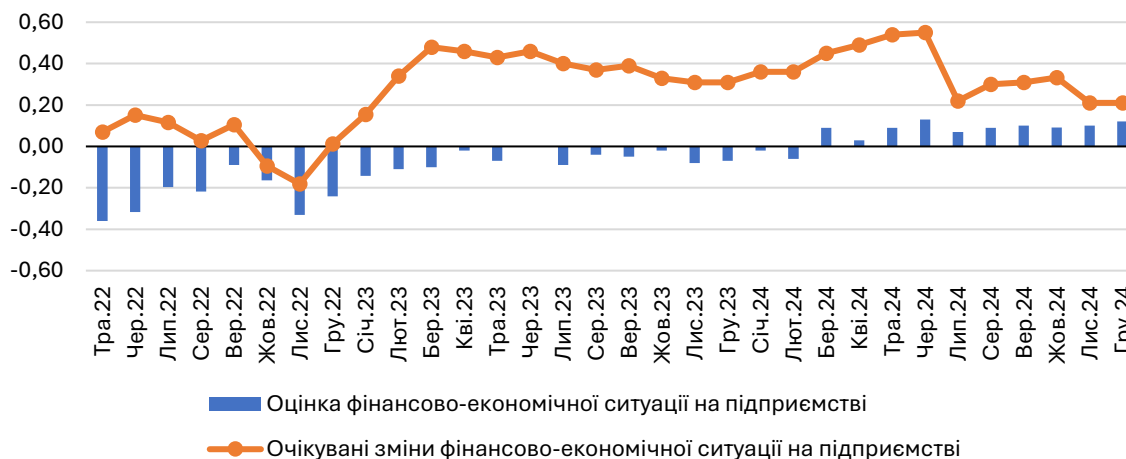
Оцінки фінансово-економічної ситуації за пів-року хоча і незначним чином, проте зросли. ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ дещо зріс, із 0,10 до 0,12. Водночас, у відсотковому розподілі істотних змін не відбулось. Частка тих, хто позитивно оцінює фінансово-економічну ситуацію на підприємстві становить 18,6% (було 17,7%). Частка опитаних, що дають негативні оцінки також майже не змінилась та становить 11,6% (було 11,9%). Частка тих, хто вважає фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільною становить 69,7% (було 70,4%).

Очікування на перспективу протягом шести місяців залишились без змін після істотного погіршення минулого місяця. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ становить 0,21, як і

минулого місяця. У відсотковому розподілі дещо зменшилась як частка «оптимістів» (із 29,9% до 27,7%), так і частка тих, хто очікує погіршення (із 12,5% до 10%). Частка тих, хто не очікує жодних змін збільшилась із 57,6% до 62,3%.

Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, істотно не змінилась та становить 19,9% (було 19,9%).

Рис. 4. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві, індекси

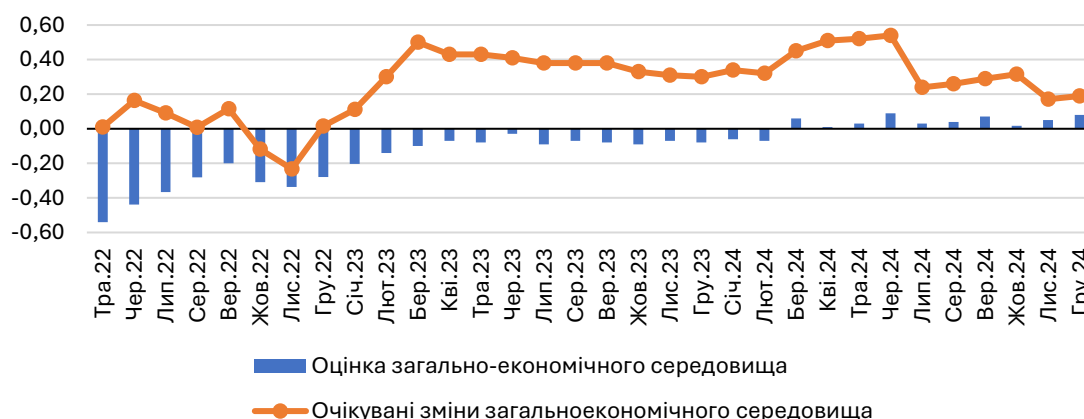
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Оцінки загальноекономічного середовища поступово зростають другий місяць поспіль. Значення відповідного ІНДЕКСУ у грудні несуттєво, проте збільшилось, із 0,05 до 0,08. У відсотковому розподілі частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане суттєво не змінилась та становить 17,7% (було 18,8%). Водночас, частка тих, хто дає позитивні оцінки дещо зросла (із 18,3% до 20,4%). Частка тих, хто вважає загальноекономічне середовище задовільним, суттєво не змінилась та показник становить 61,9% (було 62,9%).

Прогнози підприємств щодо змін загальноекономічного середовища на майбутні шість місяців незначним чином, проте зросли після різкого зменшення минулого місяця. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА дещо зросло, із 0,17 до 0,19. У відсотковому розподілі дещо зменшились як частка «оптимістів» щодо змін загальноекономічного середовища (із 27,7% до 25,9%), так і частка «песимістів» (із 15,5% до 12%). Частка тих, хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноекономічне середовище не зміниться, зросла із 56,9% до 62%.

Частка тих, хто не зміг дати прогнозів щодо стану загальноекономічного середовища істотно не змінилась та становить 24,5% (було 23,3%).

Рис. 5. Загальноекономічне середовище, індекси

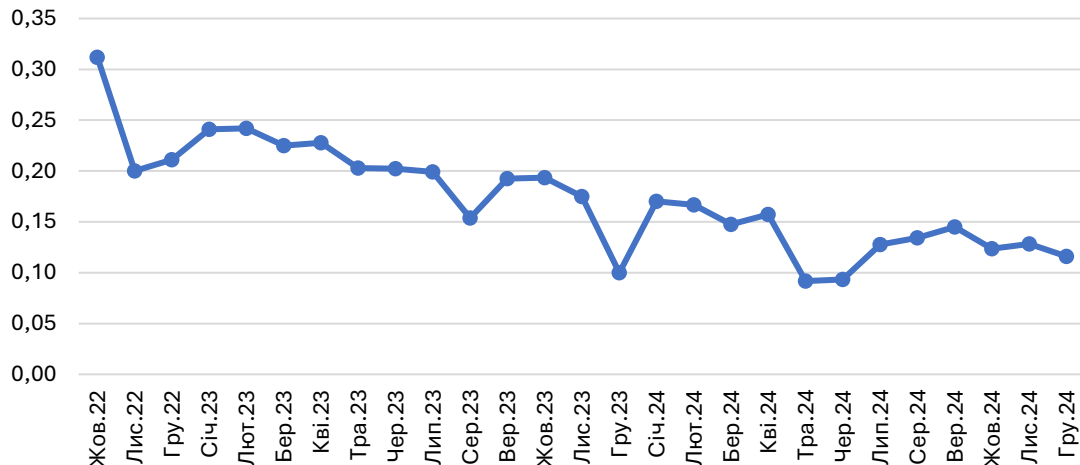

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

Очікування щодо ділової активності в дворічній перспективі суттєво не змінюються. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ділової активності становить 0,12 (було 0,13). У відсотковому розподілі значних змін не відбулось. Частка тих, хто планує розширення діяльності становить 15,4% (було 16,6%), а частка тих, хто планує скорочувати діяльність становить 3,7% (було 3,8%). Частка тих, хто планує залишитись на поточному рівні становить 80,9% (було 79,6%).

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на таку далеку перспективу, залишилась без істотних змін та становить 36,2% (було 35%).

Рис. 6. Очікування щодо ділової активності на 2 роки, індекс

Розмір. Серед підприємств усіх розмірів найбільш оптимістичні плани на майбутнє мають великі (0,13) підприємства а також середні та мікропідприємства (по 0,12 кожне). Найнижчий показник мають малі підприємства (0,09).

Регіон. Зареєстровані суттєві регіональні відмінності. Найвищі показники очікувань мають підприємства Тернопільської (1,00) а також Черкаської та Закарпатської (по 0,67 кожна) областей. Найнижче та від'ємне значення показника має Житомирська (-0,06) область.

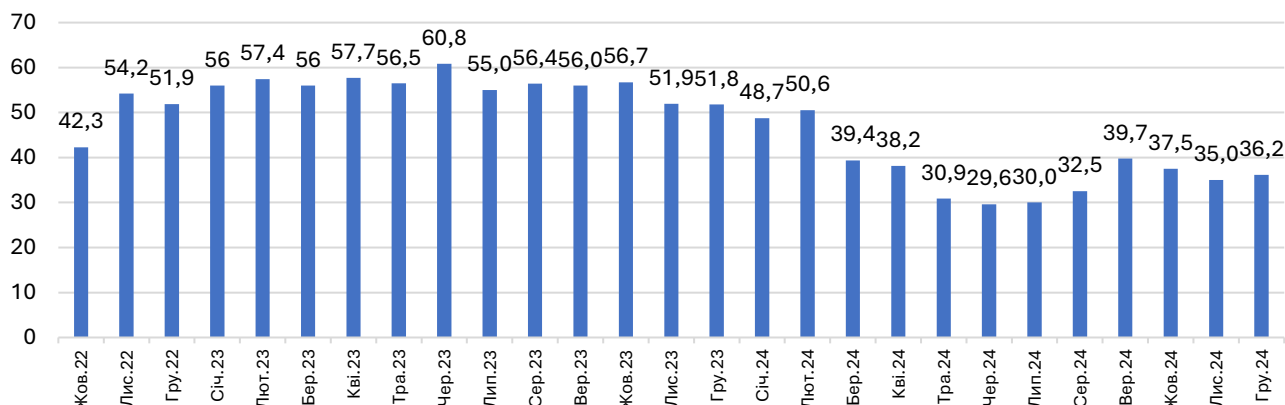
Галузь. Очікування залежать від галузі промисловості. Найвище значення показника має легка (0,32) промисловість. Показник виробництва будівельних матеріалів має найнижче значення, яке дорівнює нулю.

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

Дворічні очікування

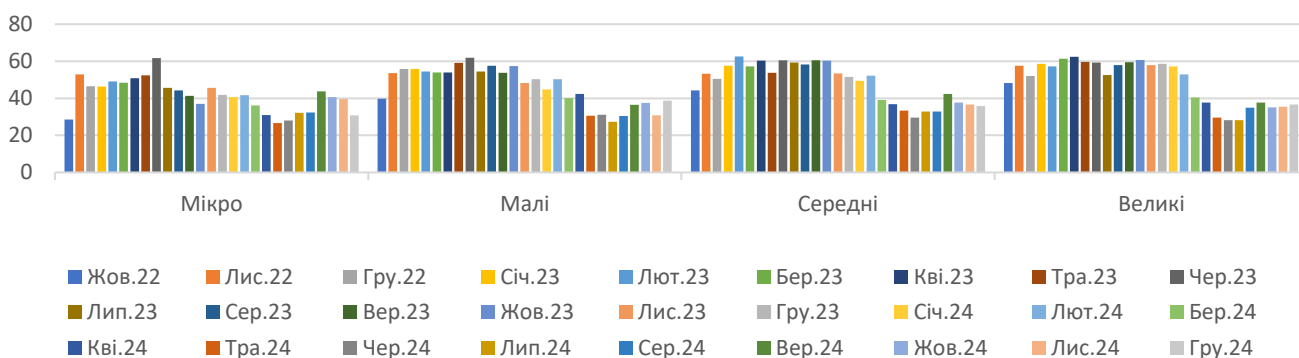
Рівень невизначеності щодо планів підприємств на наступні два роки суттєво не змінились після поступового зменшення два місяці поспіль. Відповідь щодо перспектив на майбутні два роки у вересні не змогли дати 36,2% опитаних (було 35% у листопаді).

Рис. 7. Рівень невизначеності щодо діяльності підприємства у дворічній перспективі, % опитаних

Рівень невизначеності щодо планів на дворічну перспективу залежить від розміру підприємства. У листопаді показник невизначеності є найвищим для малих підприємств та показник істотно зріс (із 31% до 39%). Водночас показник великих (37%) та середніх (36%) підприємств суттєво не змінився (було 36% та 37% відповідно минулого місяця). Найнижчим рівень невизначеності на дворічну перспективу є для мікропідприємств, та показник тут істотно зменшився, із 40% до 31%.

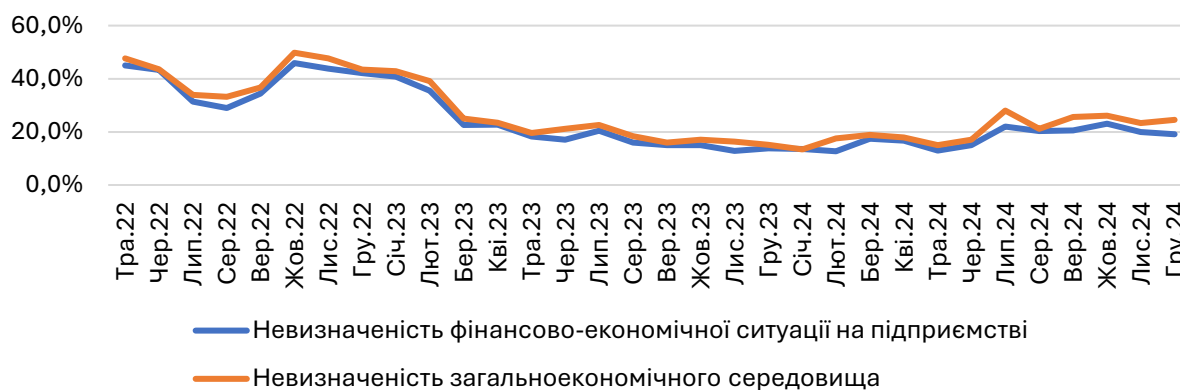
Рис. 8. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну на наступні два роки, за розміром підприємства

Піврічні очікування

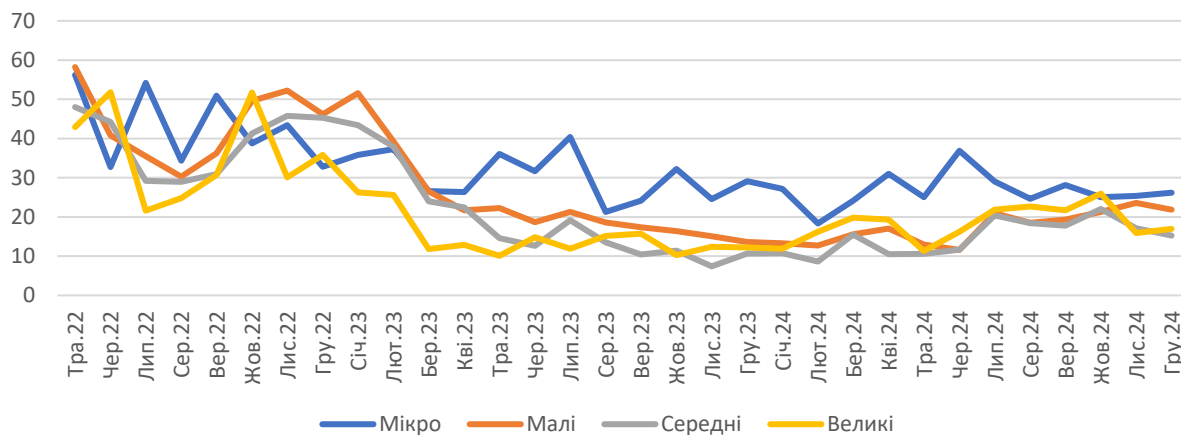
Рівень невизначеності в прогнозах піврічної перспективи суттєво не змінився і для фінансово-економічної ситуації на підприємстві, і для загальноекономічного середовища по країні. Невизначеність для фінансово-економічної ситуації становить 19,1% (було 19,9%). А частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін загальноекономічного середовища, становить 24,5% (було 23,3%).

Рис. 9. Рівень невизначеності фінансово-економічної ситуації та загальноекономічного середовища, %

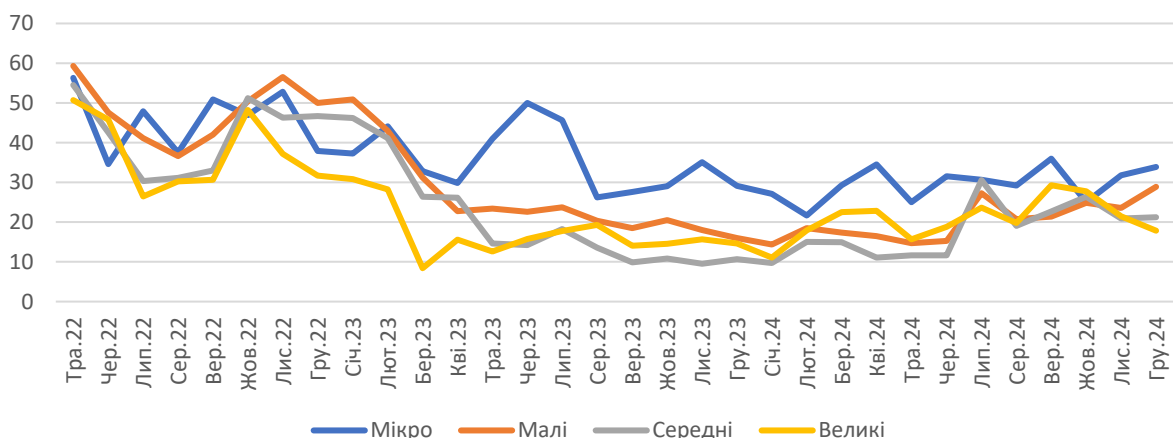
Рівень невизначеності щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві та її динаміка залежать від розміру підприємств. Найвищим рівень невизначеності на піврічну перспективу із майже незмінним значенням є для мікропідприємств та показник становить 26% (два місяці поспіль було 25%). Невизначеність для малих підприємств несуттєво зменшилась, із 24% до 22%. Показник також несуттєво зменшився і для середніх підприємств (із 17% до 15%). Рівень невизначеності для великих підприємств суттєво не змінився та становить 17% (було 16%).

Рис. 10. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну фінансово-економічного середовища в перспективі на пів року

Невизначеність щодо загальноекономічного середовища, як і у випадку з фінансово-економічною ситуацією, залежить від розміру підприємства. З незначним збільшенням значення, із 32% до 34% невизначеність є найвищою для мікропідприємств. Показник малих підприємств зріс із 24% до 29%. Показник невизначеності для середніх підприємств залишився незмінним та становить 21%. Як і минулого місяця. Рівень невизначеності для великих підприємств є найнижчим для великих підприємств та показник зменшився із 21% до 18%.

Рис. 11. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну загальноекономічного середовища в перспективі на пів року

Тримісячні очікування

У грудні 2024 року показник невизначеності у короткостроковій перспективі для виробничих показників здебільшого зріс, або істотно не змінився. Невизначеність на тримісячну перспективу залишається найвищою та суттєво не змінилась для заборгованостей і значення зросло для дебіторської (із 28,6% до 32%), кредиторської (із 29,3% до 32,3%) та податкової (із 29,1% до 32,1%) заборгованості. Також показник невизначеності значно зріс для експорту (із 12,4% до 18,9%). Також рівень невизначеності зріс для

виробництва (із 4,5% до 7,2%). Найнижчим рівень невизначеності у короткостроковій перспективі із майже незмінним значенням є для запасів готової продукції де показник становить 5,3% (було 5,1).

Рис. 12. Частка підприємств, які не змогли зробити прогноз про зміну показника в перспективі 3-х місяців, % опитаних

Created with Datawrapper

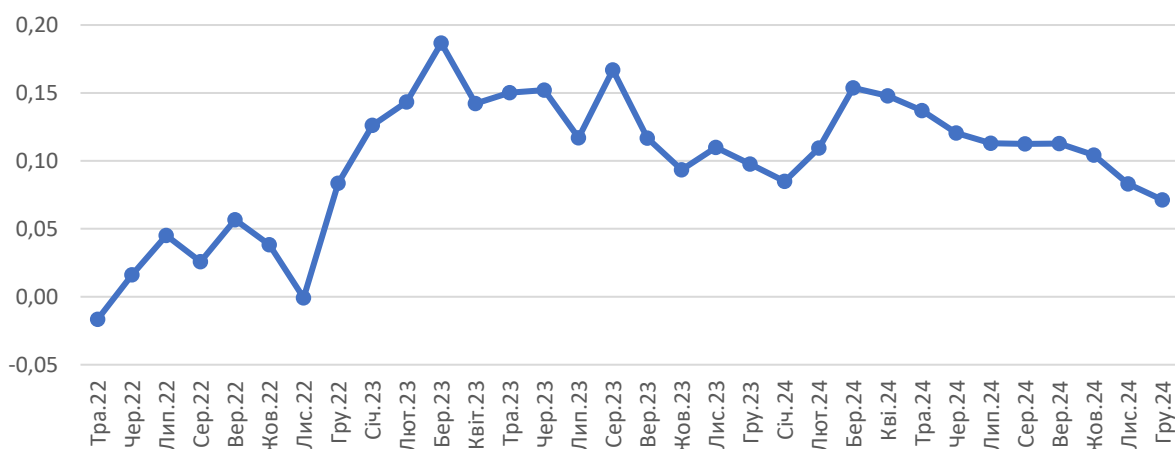
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Значення агрегованого показника перспектив промисловості (АППП) суттєво не змінився у грудні (0,07) порівняно до листопада (0,08), проте спостерігається певна тенденція до поступового погіршення значень.

В грудні 2024 зміни відбулись переважно через погіршення значення однієї із трьох складових показника: (1) *виробничі очікування* на наступні 3 - 4 місяці хоча і несуттєво, проте зменшились, із 0,30 до 0,28. (2) *Оцінки портфелю нових замовлень* також зменшились незначним чином, із -0,10 до -0,12, (3) *оцінки запасів готової продукції* не змінились, та показник як і минулого місяця становить -0,05.

Рис. 13. Агрегований показник перспектив промисловості

ВИРОБНИЦТВО

Зміни щодо попереднього місяця

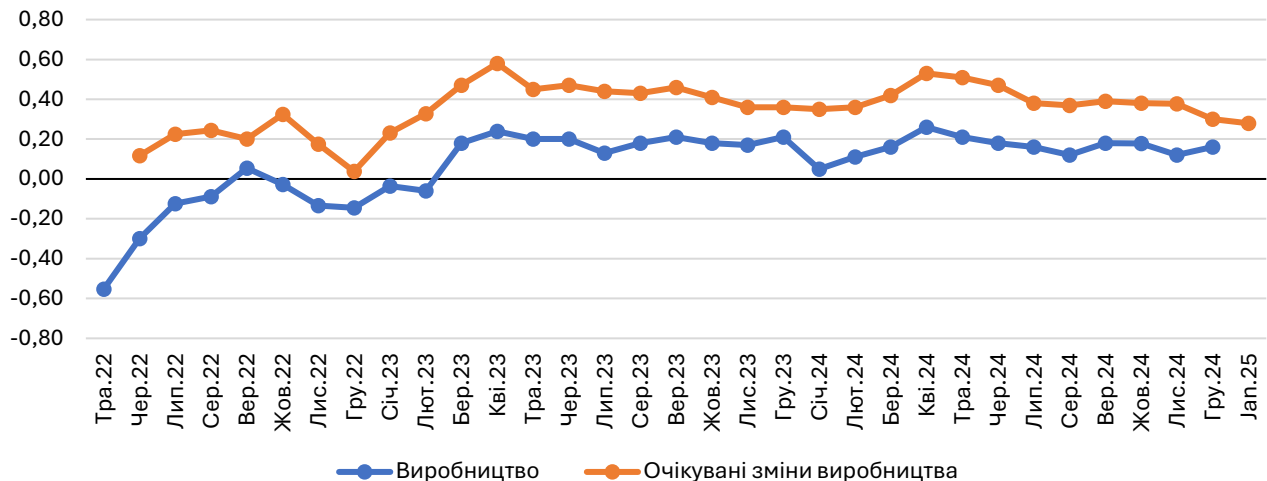
У грудні 2024 порівняно до жовтня темпи скорочення виробництва дещо уповільнились. Індекс змін виробництва зріс із 0,12 до 0,16. Частка підприємств, які скорочували обсяги виробництва суттєво не змінилась та становить 16,5% (було 16,7%). Водночас зросла частка тих підприємств, які нарощували обсяги виробництва (із 20,9% у листопаді до 25,2% у грудні). Частка тих підприємств, на яких змін не відбувалось зменшилась із 62,4% до 58,3%.

Розмір. Серед підприємств різних розмірів найкращі результати мають великі (0,33) підприємства. Показник середніх підприємств є значно меншим та становить 0,14, проте все ще має додатне значення. Показник малих підприємств становить -0,02. Найнижче значення мають мікропідприємства, чий показник становить -0,24.

Регіон. Регіональні відмінності дуже суттєві (найбільше значення – 1,00, а найменше — -0,45). Найкращі результати мали підприємства Полтавської (1,00), Рівненської (0,60) та Одеської (0,43) областей. Найнижчі значення індексу зафіксовано для підприємств Сумської (-0,45), та Тернопільської (-0,33) областей.

Галузь. Значення індексу різняться для секторів та галузей. Найкраща ситуація склалась у харчовій (0,27) та деревообробній (0,14) промисловості. Найнижче показника має виробництво будівельних матеріалів (-0,26), та поліграфія (-0,25).

Рис. 14. Індекси змін виробництва

Очікування щодо змін виробництва

Очікування щодо зростання обсягів виробництва залишаються позитивними, та суттєво не змінились. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ВИРОБНИЦТВА становить 0,28 (було 0,30). У відсотковому розподілі зменшилась і частка тих, хто планує нарощувати обсяги виробництва (із 33,3% до 29,6%), і частка тих, хто планує скорочення обсягів виробництва (із 8,1% до 5,7%). Частка тих, хто не очікує змін, збільшилась із 58,6% до 64,7%.

Розмір. Очікування щодо виробництва залежать від розміру підприємств. Найбільш оптимістичним є показник великих (0,38) підприємств. Показник середніх (0,29) та малих (0,18) підприємств є суттєво нижчим. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (-0,03), значення для яких є від'ємним.

Регіон. Плани підприємств суттєво залежать від регіону розташування. Найбільш оптимістичні плани щодо зростання обсягів виробництва мають Полтавська (1,00), Закарпатська (0,77) та Черкаська (0,75) області. Найнижче значення показника мають Вінницька (-0,19) та Волинська (-0,16) області.

Галузь. Виробничі очікування на три місяці залежать від галузі. Найвищими є показники очікувань для деревообробної промисловості та машинобудування (по 0,33 кожна галузь). Найнижче значення показника має виробництво будівельних матеріалів (-0,26).

ПРОДАЖІ

Зміни щодо попереднього місяця

У грудні темпи зростання обсягів продажів дещо прискорились. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшився із 0,14 до 0,19. Частка тих, хто скорочував обсяги продажів суттєво не змінилась та становить 16,3% (було 17,4%). Частка підприємств, на яких не відбувалось змін зменшилась із 59,1% до 55,9%. Частка підприємств, які нарощували обсяги продажів збільшилась із 23,4% до 27,8%.

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ великих (0,40) підприємств є найвищим. Показник середніх підприємств є значно нижчим (0,17), хоча все ще залишається додатнім. Значення для малих підприємств є суттєво нижчим та від'ємним (-0,02). Найнижче значення показника мають мікропідприємства (-0,24).

Регіон. Найвище значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ зафіксовано для Полтавської (1,00), Рівненської (0,60) та Черкаської (0,46) областей. Найнижче значення показника мають Сумська (-0,55) та Тернопільська (-0,33) області.

Галузь. Найвищий ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ мають деревообробна (0,29) та харчова (0,28) промисловість. Найнижче значення показника мають поліграфія (-0,25) та виробництво будівельних матеріалів (-0,22).

Очікувані зміни продажів

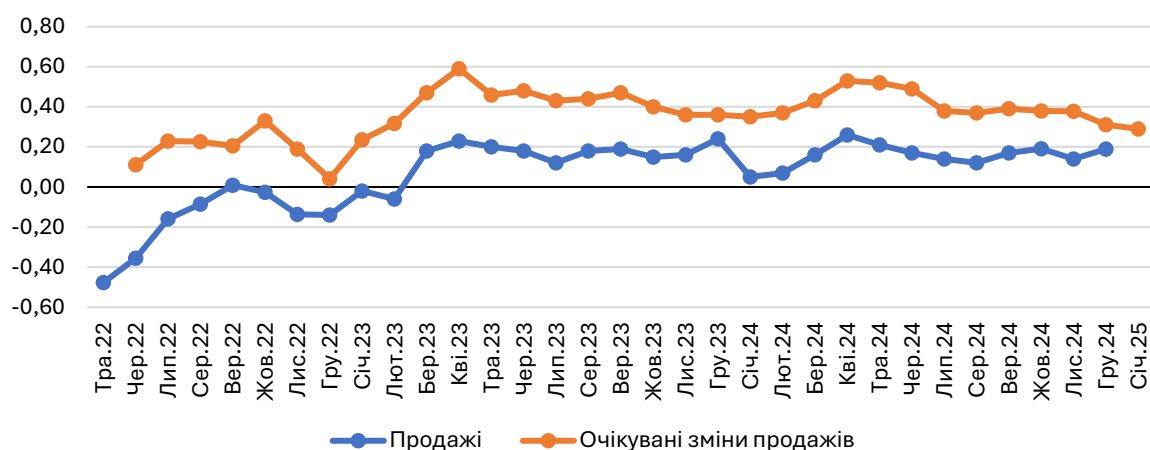
Очікування щодо обсягів продажів суттєво не змінилися. Індекс очікуваних змін обсягів продажів становить 0,29 (було 0,31). Частка тих, хто планує скорочувати продажі, несуттєво зменшилась, із 8,6% до 6,4%, як зменшилась і частка тих, хто планує їх нарощувати, із 34,9% до 30,7%. Відсоток опитаних, які вважають, що нічого не зміниться, збільшився із 56,5% до 63%.

Розмір. Показник очікувань для великих (0,41) підприємств є найвищим. Показник середніх (0,30) та малих (0,18) підприємств є суттєво нижчим. Показник очікувань для мікропідприємств є найнижчим, з єдиним від'ємним значенням та становить -0,07.

Регіон. У розрізі регіонів найкращі очікування зафіксовано в Полтавській (1,00), Закарпатській (0,87) та Черкаській (0,82) областях. Показник очікувань для Вінницької (-0,25), Волинської (-0,16) та Волинської (-0,15) областей є найнижчим.

Галузь. Найвищі показники очікувань стосовно продажів мають поліграфія (0,38) та машинобудування (0,35). Показник очікувань щодо зростання продажів для виробництва будівельних матеріалів (0,08) є найнижчим.

Рис. 15. Індекси змін продажів

ЕКСПОРТ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання експорту прискорилися. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ хоча і несуттєво, проте зросло, із 0,12 до 0,15. У відсотковому розподілі частка опитаних, у яких обсяги експорту скоротилися незначним чином зменшилась, із 15,8% до 13,5%, водночас частка підприємств, які нарощували експорт дещо зросла, із 21,5% до 23,6%. Частка тих підприємств, на яких обсяги експорту залишились без змін суттєво не змінилась та становить 62,9% (було 62,7%).

Розмір. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ є найвищим для великих (0,27) підприємств. Значення середніх підприємств (0,09), хоча і є суттєво нижчим, проте все ще залишається додатнім. Показник малих підприємств становить -0,08. Суттєво гіршим та найнижчим є показник для мікропідприємств, який становить -0,28.

Регіон. У регіональному розрізі найвищими є показники Полтавської (0,90) області. Найнижчим є значення для Сумської (-1,00) області.

Галузь. У галузевому розподілі ІНДЕКС ЗМІН ЕКСПОРТУ є кращим для харчової (0,30) промисловості. Найнижче значення показника мають поліграфія (-0,25) та виробництво будівельних матеріалів (-0,17).

Очікувані зміни експорту

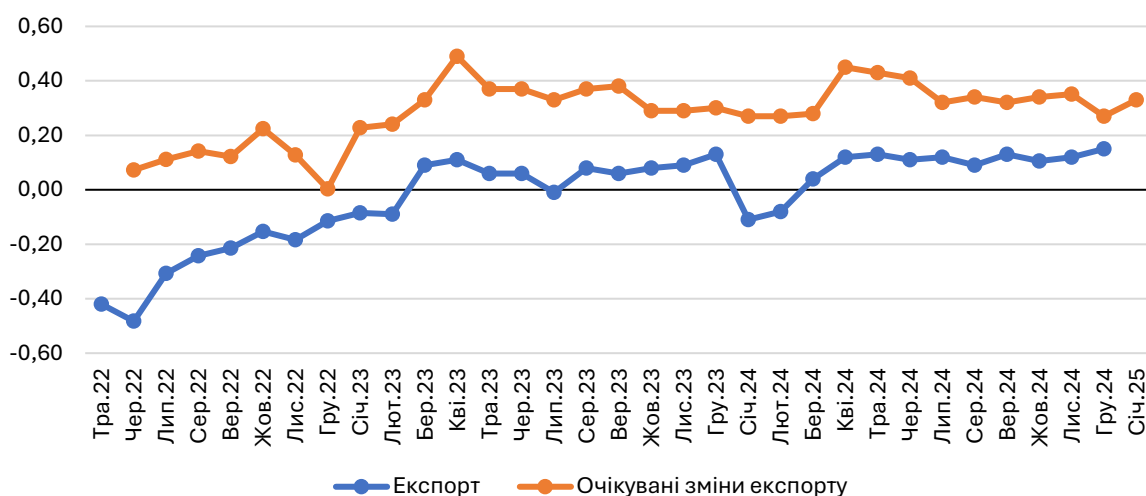
На наступні три місяці підприємці очікують на покращення показника. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ збільшилось із 0,27 до 0,33. Частка тих, хто планує нарощувати експорт збільшилась із 30,6% до 35,0%. Частка тих, хто планує його скорочувати, зменшилась із 9% до 4,9%. Частка тих, хто не очікує жодних змін, суттєво не змінилась та становить 60,2% (було 60,4%).

Розмір. Найвищий та приблизно однаковий показник очікувань щодо експорту мають великі (0,41), середні (0,30) та мікропідприємства (0,29). Показник малих (0,09) підприємств є значно нижчим.

Region: Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ зафіксовано для підприємств Полтавської (0,93) та Закарпатської (0,83) областей. Найгіршими є очікування представників бізнесу Сумської (-1,00) області.

Галузь. Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ мають машинобудування (0,42) та деревообробна (0,35) промисловість. Найнижче значення показника має поліграфія (-0,25).

Рис. 16. Індекси змін експорту

ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення запасів сировини уповільнились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ у грудні порівняно до листопада суттєво не змінились та показник становить 0,04 (було 0,03). Частка респондентів, що повідомили про накопичення запасів сировини за минулий місяць несуттєво збільшилась, із 13,4% до 16,5%. Водночас частка опитаних, що вказали на їх скорочення майже не змінилась та становить 15,4% (було 15,3%). Частка підприємців, у яких у порівнянні з минулим місяцем нічого не змінилось, дещо зменшилась, із 71,3% до 68,1%.

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є найвищим з єдиним додатнім значенням для великих (0,16) підприємств. Показник середніх підприємств є суттєво нижчим та вже має від'ємне значення (-0,07). Показник малих (-0,06) та мікропідприємств (-0,07) є нижчим та приблизно однаковим.

Region. Найчастіше про накопичення запасів сировини повідомляють у Полтавській (0,90), Тернопільській (0,50) та Одеській (0,36) областях. Показники м. Києва (-0,60) та Житомирської (-0,45) областей є найнижчими.

Галузь. У галузевому розподілі єдине додатне значення мають харчова (0,14) та деревообробна (0,07) промисловість. Показник поліграфії (-0,29) є найнижчим.

Очікувані зміни запасів сировини

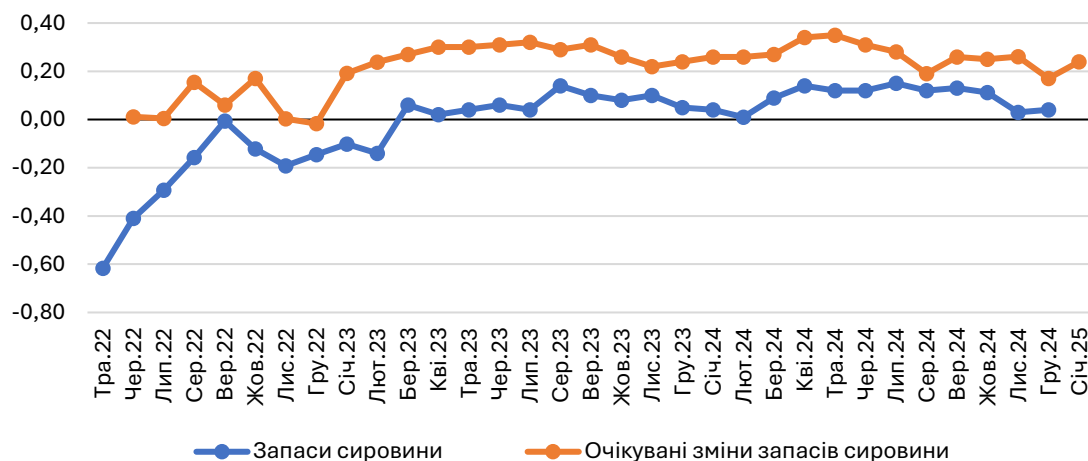
На наступні три місяці підприємці очікують на накопичення запасів: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ збільшився із 0,17 до 0,24. Частка респондентів, які очікують накопичення запасів сировини збільшилась із 26,5% до 30,4%. Частка тих, хто вважає, що запаси сировини будуть скорочуватись зменшилась із 14,4% до 9,8%. Частка тих, хто не очікує змін суттєво не змінилась та становить 59,7% (було 59,1%).

Розмір. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є вищим для великих підприємств та становить 0,32. Показник середніх (0,24) є суттєво нижчим. Значення показника для малих (0,12) та мікропідприємств (0,09) є нижчим та приблизно однаковим.

Регіон. Найвищим ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є для Полтавської (0,93) та Закарпатської (0,90) областей. Найнижчим значення індексу є для м. Києва (-0,55) а також для Сумської (-0,25) області.

Галузь. У галузевому розрізі найвищий показник очікувань щодо змін запасів сировини мають хімічна (0,26) та харчова (0,22) промисловості. Найнижче значення показника має металообробка (0,09).

Рис. 17. Індекси змін запасів сировини

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Зміни щодо попереднього місяця

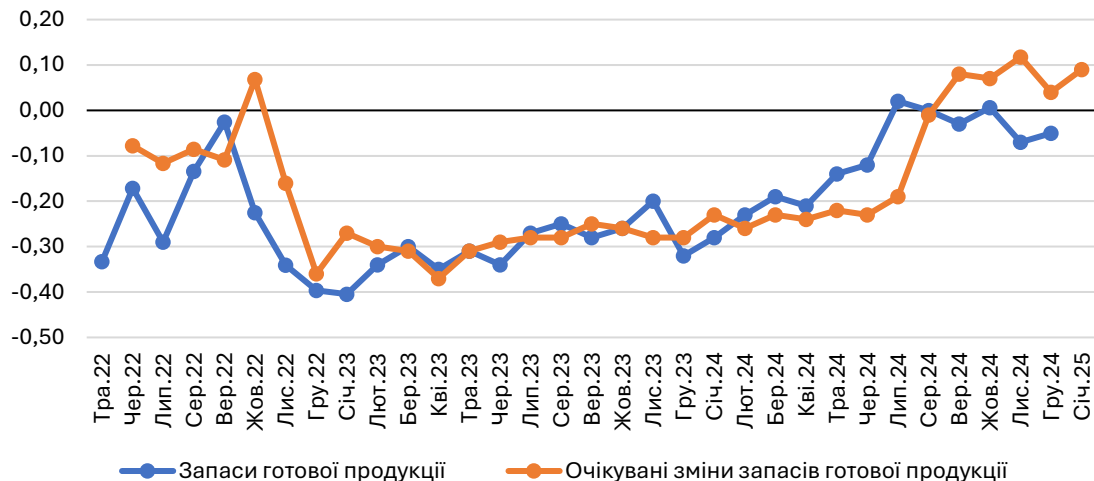
Темпи скорочення запасів готової продукції дещо уповільнились. Значення відповідного ІНДЕКСУ незначним чином збільшилось, із -0,07 до -0,05. Частка респондентів, що повідомили про скорочення запасів готової продукції суттєво не змінилась та становить 15,4% (було 16%), водночас, частка тих респондентів, у яких запаси зросли дещо збільшилась, із 7% до 9,8%. Частка респондентів, які зовсім не відчули змін, незначним чином зменшилась, із 77% до 74,8%.

Розмір. Значення індексу залежно від розміру підприємства є вищим для середніх підприємств, показник яких дорівнює нулю. Частіше про скорочення запасів готової продукції повідомляють великих (-0,05) та мікропідприємств (-0,07). Найнижчим значення показника є для малих (-0,11) підприємств.

Регіон. Значення індексу залежить від регіону. Найчастіше про накопичення запасів готової продукції говорять на підприємствах Тернопільської (0,50), Рівненської (0,30) та Хмельницької (0,26) областей. Найнижчим є індекс м. Києва (-0,87) та Житомирської (-0,64) області.

Галузь. У галузевому розподілі найвищим є значення для деревообробної (0,04) та харчової (0,02) промисловості. Найнижче значення має хімічна (-0,17) промисловість

Рис. 18. Індекси змін запасів готової продукції

Очікувані запаси готової продукції

У майбутньому керівники підприємств очікують на накопичення запасів готової продукції. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ збільшився із 0,04 до 0,09. У відсотковому розподілі частка опитаних, які вважають, що запаси готової продукції в наступні три місяці скорочуватимуться зменшилась із 17% до 11,5%. Частка тих, хто очікує їх накопичення збільшилась із 17,5% до 19,3%. Відсоток тих, хто вважає, що нічого не зміниться, зріс, із 65,6% до 69,2%.

Розмір. Значення показника залежить від розміру підприємства. Значення індексу є найнижчим з єдиним від'ємним значенням для мікропідприємств (-0,09). Показник середніх (0,09) та великих (0,08) підприємств є суттєво вищим та приблизно однаковим. Найвище значення показника мають малі (0,14) підприємства.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим є значення для Закарпатської (0,90) та Черкаської (0,75) областей. Найнижчим є показник для м. Києва (-0,71) та Житомирської (-0,41) області.

Галузь. Значення індексу є найвищим для деревообробної (0,15) промисловості та поліграфії і хімічної (по 0,14 кожна галузь) промисловості. Найнижчим є значення для металообробки (-0,04) та легкої (-0,02) промисловості.

НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Зміни щодо попереднього місяця

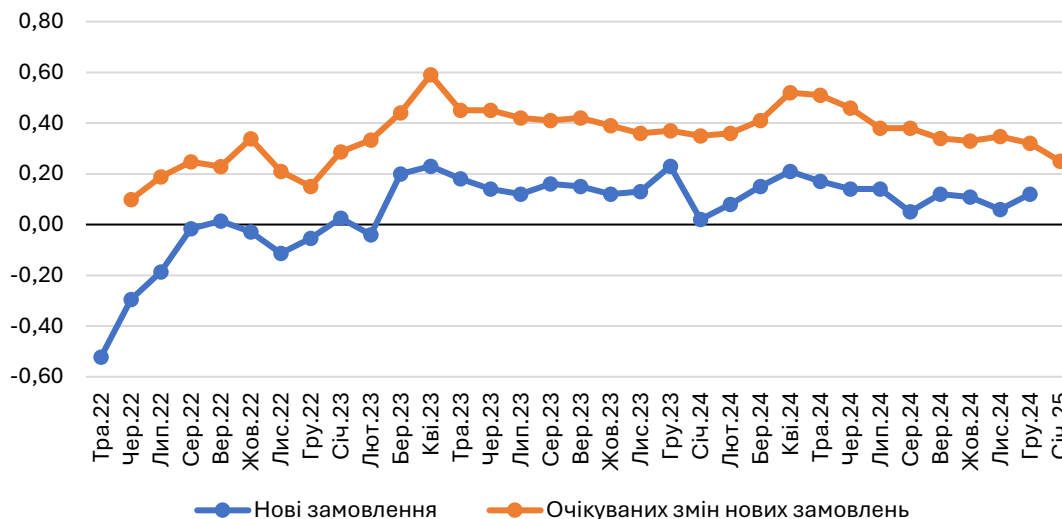
Темпи зростання нових замовлень прискорились. ІНДЕКС ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ у грудні порівняно до листопада збільшився вдвічі, із 0,06 до 0,12. У відсотковому розподілі збільшилась частка тих, у кого збільшився обсяг замовлень (із 18% до 22%). Водночас, частка тих, у кого обсяг замовлень скоротився дещо зменшилась, із 17,8% до 15,9%. Частка тих, хто не відчув змін, несуттєво зменшилась, із 64,2% до 62,2%.

Розмір. Про зростання замовлень більше повідомляють на великих (0,27) підприємствах. Показник середніх підприємств, хоча і є суттєво нижчим, проте має додатне значення, яке становить 0,09. Показник малих підприємств дорівнює нулю. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (-0,24).

Регіон. Серед регіонів нові замовлення найбільше зростали в Полтавській (0,87), Закарпатській (0,40) та Черкаській (0,39) областях, у той час як у Сумській та Тернопільській (по -0,50 кожна) областях обсяг нових замовлень найбільше скорочувався.

Галузь. Найкраще попереднього місяця ситуація з новими замовленнями складалась для харчової (0,24) та деревообробної (0,14) промисловості. Найнижче значення показника мають виробництво будівельних матеріалів (-0,22).

Рис. 19. Індекси змін нових замовлень

Очікувані зміни нових замовлень

У наступні три місяці підприємці очікують на зменшення показника. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ зменшується вже другий місяць поспіль, та зменшилось із 0,32 до 0,25. У відсотковому розподілі частка респондентів, що очікують на зростання нових замовлень зменшилась із 35,4% до 30,2%. Частка респондентів, які очікують на скорочення обсягу нових замовлень, суттєво не змінилась та становить 9,6% (було 8,3%). Частка тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці несуттєво збільшилась, із 56,3% до 60,2%.

Розмір. Показник очікувань є найнижчим з від'ємним значенням для мікропідприємств (-0,04). Показник малих (0,13) та середніх (0,22) підприємств є значно вищим. Найвищий показник очікувань мають великі підприємства (0,40).

Регіон. Значення індексу мають суттєві регіональні відмінності. У полтавській (0,93), Закарпатській (0,90) та Черкаській (0,86) областях бізнес більшою мірою ніж в інших регіонах очікує на зростання нових замовлень. Разом із тим, показники Тернопільської (-0,33) та Сумської (-0,19) областей мають найнижче значення.

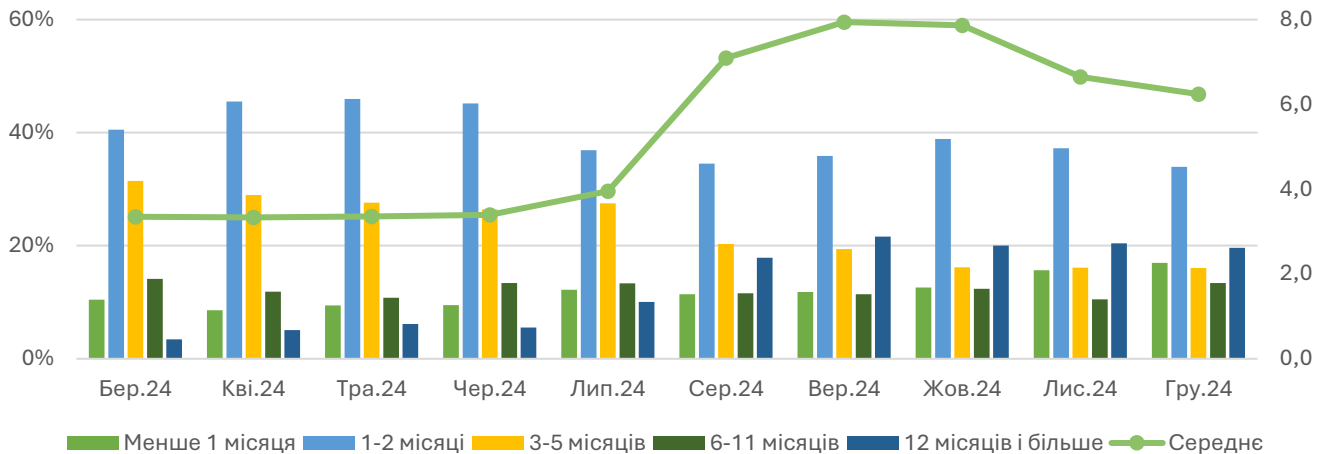
Галузь. Найкращі очікування щодо нових замовлень мають хімічна (0,35), деревообробна (0,30) а також харчова промисловість та поліграфія (по 0,25 кожна галузь). Показник металообробки є найнижчим та його значення дорівнює нулю.

НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Забезпеченість замовленнями наперед

У грудні 2024 року середній термін забезпеченості новими замовленнями для опитаних підприємств зріс порівняно з попереднім роком. Він склав 6 місяців, що на 1 місяць менше ніж попереднього місяця. Частка підприємств із замовленнями на рік та більше наперед вже четвертий місяць поспіль більше 20%. Порівняно з початком року (5% у лютому 2024), цей показник виріс у чотири рази, що свідчить про зростання довгострокового планування і більш стабільних контрактів у частини підприємств. Водночас частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, склала 51%.

Рис. 20. Час, на який підприємства забезпечені замовленнями

Розмір. Забезпеченість замовленнями зростає із збільшенням розміру підприємств. Так, мікропідприємства в середньому забезпечені новими замовленнями на 2,2 місяця (середнє значення), тоді як малий бізнес – на 5,8 місяця, середній – на 7,3 місяця та великий – на 7,6 місяців.

79% мікро- та 57% малих підприємств мають замовлення лише на період до двох місяців. Водночас 49% великих підприємств та 38% середніх забезпечені замовленнями на 6 місяців і більше.

Галузь. У грудні 2024 року порівняно найдовші середні терміни нових замовлень було зафіксовано у деревообробній промисловості (10,8 місяця), а також та у сфері хімічної промисловості (6,6 місяців)¹. Найкоротші середні терміни нових замовлень спостерігаємо у сфері виробництва металу та металообробці (4,4 місяці) та сфері машинобудування (5,9 місяці).

Водночас, варто зауважити, що 46% підприємств деревообробної промисловості мають замовлення на термін від шести місяців, також велика частка підприємств цієї галузі (39%) повідомили про те, що мають замовлення терміном лише до двох місяців. У той час як 63% підприємств з виробництва металу та металообробки мають замовлення терміном до двох місяців і лише 21% мають замовлення на термін від шести місяців. Також короткострокові замовлення терміном до 2 місяців мають підприємства з виробництва будівельних матеріалів – 61%, легкої промисловості – 62%, машинобудування – 52% та харчової промисловості – 50%.

Регіон. Між підприємствами у різних областях спостерігаються відмінності у забезпеченні замовленнями². Середній термін забезпечення замовленнями найбільший для підприємств Закарпатської області, де в середньому він склав 28 місяців, а також для Черкаської області – 21 місяць. Також терміни наявних замовлень порівняно високі для підприємств Рівненської, Одеської, Полтавської та Київської області (5 місяців і більше).

З іншого боку, найменший середній період замовлень – до двох місяців включно – зафіксований у Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській, Львівській, Чернівецькій, Чернігівській, Харківській, Дніпропетровській областях та м. Київ.

¹ Подані середні значення. У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

² До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства (детальніше див. розділ «Вибірка»), а також Івано-Франківська та Тернопільська області, де кількість респондентів, які відповіли на це запитання, була недостатньою для порівняльного аналізу.

ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на сировину та матеріали уповільнились. Значення індексу змін цін на сировину та матеріали зменшилось із 0,36 до 0,31. Частка керівників підприємств, що вказали на збільшення цін у грудні зменшилась із 38,5% до 33,8%. Частка тих, хто вважає, що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, зросла із 58% до 64,7%. Частка тих, хто говорить про зменшення цін на сировину та матеріали несуттєво зменшилась, із 3,5% до 1,5%.

Розмір. У залежності від розміру підприємства найчастіше про збільшення цін на сировину та матеріали говорять керівники малих (0,36) підприємств чий показник є найвищим. Водночас, показник мікро- (0,33), середніх (0,31) та великих (0,29) підприємств не надто відрізняється від найвищого значення.

Region. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської (0,93) та Сумської (0,90) областей. Показники Дніпропетровської, Кіровоградської, Одеської та Рівненської областей мають найнижче значення, яке дорівнює нулю.

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу змін цін на сировину та матеріали є найвищим для поліграфії (0,50), деревообробної (0,41) промисловості та машинобудування (0,40). Найнижче значення індексу має металообробка (0,12).

Очікувані зміни цін на сировину та матеріали

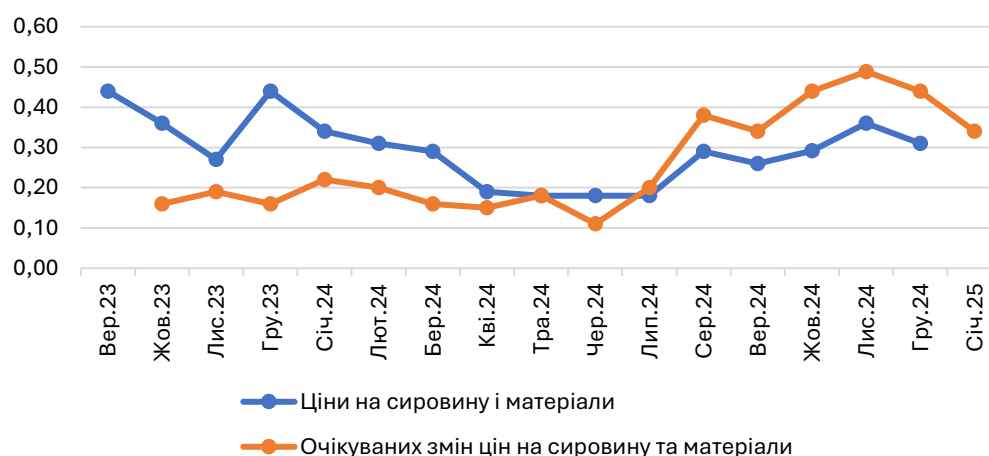
У короткостроковій перспективі другий місяць поспіль спостерігається тенденція до зменшення очікувань. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився із 0,44 до 0,34. У відсотковому розподілі частка респондентів, які вважають, що змін не відбудеться збільшилась із 55,7% до 63,2%. Частка тих, хто очікує на підвищення цін зменшилась із 42,1% до 33,2%. Частка тих, хто вважає, що ціни на сировину та матеріали у наступні три місяці зменшуватимуться також неістотно зменшилась, із 2,1% до 0,5%.

Розмір. У залежності від розміру показник очікувань малих (0,41) та мікропідприємств (0,37) є вищим. Значення для великих та середніх підприємств є нижчим та однаковим і становить 0,33.

Region. Найбільше про можливе збільшення цін на сировину та матеріали говорять у Закарпатській (0,83), Сумській (0,76) та Полтавській (0,70) областях. Показник Чернівецької та Харківської (по 0,06 для кожної) областей має найнижче значення.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу мають хімічна (0,42) та легка (0,40) промисловість. Найнижчий показник має виробництво будівельних матеріалів (0,08).

Рис. 21. Індекси змін цін на сировину та матеріали

ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ)

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на готову продукцію хоча і несуттєво, проте дещо уповільнились. Значення індексу змін цін на готову продукцію зменшилось незначним чином, із 0,34 до 0,32. Частка керівників підприємств, що вказали на підвищення цін у грудні зменшилась із 35,4% до 32,2%. Частка тих, хто вважає що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, зросла із 61,4% до 66,7%. Частка респондентів які говорять про зниження цін, незначним чином зменшилась із 3,2% до 1,1%.

Розмір. Найчастіше про зростання цін на готову продукцію говорять на малих (0,36) підприємствах. Показник великих (0,31) та середніх (0,30) підприємств є дещо нижчим та приблизно однаковим. Найменше про зростання цін на готову продукцію говорять мікропідприємства, чий показник є найнижчим та становить 0,23.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської та Сумської (по 0,90 для кожної) областей. Показники Дніпропетровської, Кіровоградської, Рівненської та Чернігівської областей є найнижчими та їх значення дорівнює нулю.

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу змін цін на готову продукцію є найвищим для машинобудування (0,44) та деревообробної (0,43) промисловості. Найнижче значення має металообробка (0,16).

Очікувані зміни цін на готову продукцію

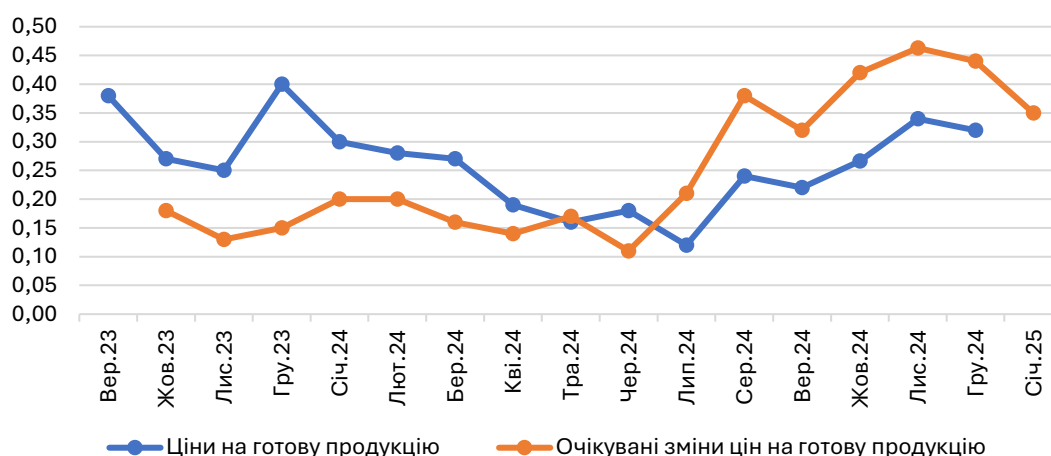
У найближчій перспективі керівники підприємств зберігається тенденція до очікування зменшення цін. Індекс очікуваних змін цін на готову продукцію зменшився із 0,44 до 0,35. Частка респондентів, що не планують змін, збільшилась із 56% до 63,1%. Частка опитаних, що планують підвищення цін у наступні три місяці, зменшилась із 41,7% до 36,2%. Лише 0,7% опитаних вважають, що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться (було 2,3% у листопаді).

Розмір. У залежності від розміру підприємства, найбільше на збільшення цін на готову продукцію очікують на малих (0,40) підприємствах. Показник великих (0,35) та середніх (0,34) підприємств є нижчим та приблизно однаковим. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (0,31).

Регіон. Найбільше про можливе підвищення відпускних цін говорять у Закарпатській (0,90), Сумській (0,74) та Черкаській (0,71) областях. Показник Рівненської області є найнижчим та значення дорівнює нулю.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу мають машинобудування (0,43) а також деревообробна і хімічна (по 0,41 кожна галузь) промисловості. Найнижчий показник очікувань має виробництво будівельних матеріалів (0,12).

Рис. 22. Індекси змін цін на готову продукцію

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи накопичення заборгованості дещо уповільнюються. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ третій місяць поспіль суттєво не змінюється та становить -0,10 (було -0,09). Частка тих, хто повідомив про скорочення заборгованості незначним чином збільшилась із 22% до 24,4%, Частка тих, у кого накопичилась заборгованість також дещо зросла, із 11,9% до 13%. Частка тих, для кого нічого не змінилось зменшилась із 66,2% до 62,7%.

Розмір. Ситуація із дебіторською заборгованістю є кращою для малих (-0,21) підприємств, чий показник є значно нижчим. Показник середніх (-0,11) та мікропідприємств (-0,08) є суттєво вищим. Найвище значення показника мають великі (-0,03) підприємства.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні різниці в значеннях цього показника. У розрізі регіонів найвище додатне значення показника зафіксовано в м. Києві (0,42), а також у Волинській (0,19) та Вінницькій (0,16) областях. Водночас у Сумській (-1,00) та Дніпропетровській (-0,79) областях показник є найнижчим.

Галузь. При галузевому розподілі найвищий показник дебіторської заборгованості мають поліграфія (0,50) та деревообробна (0,07) промисловості з єдиними додатними значеннями. Найнижчий показник у виробництва будівельних матеріалів (-0,50).

Очікувані зміни дебіторської заборгованості

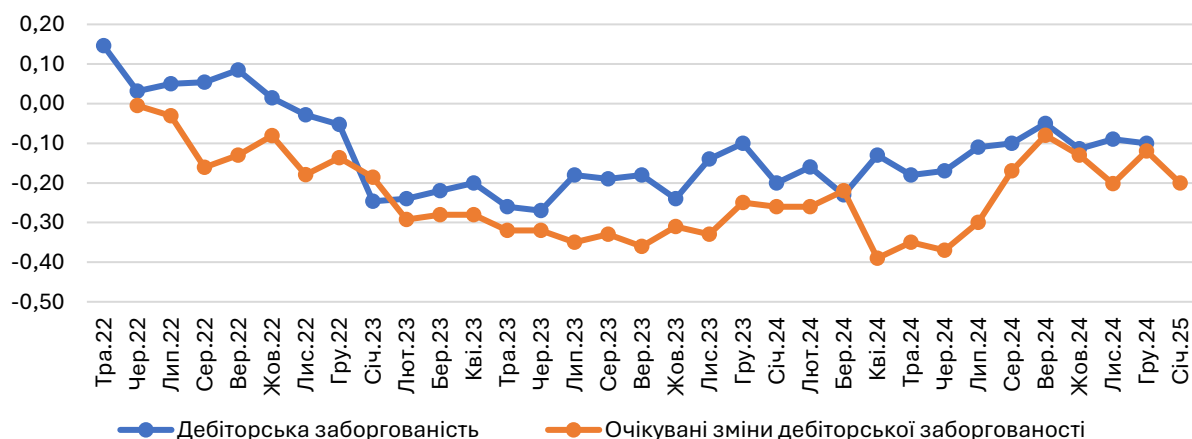
У перспективі трьох місяців підприємці очікують на суттєве зменшення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ зменшився із -0,12 до -0,20. Частка опитаних, що очікують накопичення заборгованості, дещо зменшилась, із 6,3% до 3,9%. Водночас, частка тих, хто очікує на її скорочення, збільшилась із 22,3% до 26%. Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, суттєво не змінилась та становить 70,1% (було 71,4%).

Розмір. При розподілі за розміром краще та приблизно однакове значення показника мають малі (-0,29), середні (-0,27) та мікропідприємства (-0,25). Показник великих (-0,09) підприємств має найвище значення.

Регіон. У регіональному розподілі найбільше та вище за нуль значення мають Полтавська (0,17) область, м. Київ (0,16) та Кіровоградська (0,03) область. Найнижчим є показник Сумської (-1,00) області.

Галузь. Найвищими очікування щодо накопичення дебіторської заборгованості є для поліграфії (0,25). Найнижчий показник має металообробка (-0,45).

Рис. 23. Індеси змін дебіторської заборгованості

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

У грудні року показник із накопичення кредиторської заборгованості не змінився. ІНДЕКС ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ становить -0,14, як і у листопаді. У відсотковому розподілі істотних змін не відбулось. Частка опитаних, що повідомили про накопичення заборгованості суттєво не змінилась та становить 6,7% (було 5,3%), так само як без суттєвих змін залишилась і частка тих, для кого кредиторська заборгованість скорочувалась, та становить 22,6% (було 22,9%). Частка тих, для кого нічого не змінилось за минулий місяць становить 70,7% (було 71,8%).

Розмір. Показник кредиторської заборгованості для мікропідприємств (-0,24) є значно кращим та найнижчим. Показник для малих та середніх підприємств є дещо вищим та однаковим і становить -0,19. Найвище значення показника мають великі (-0,06) підприємства.

Region. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Ситуація з накопиченням кредиторської заборгованості є гіршою у м. Києві, чий показник має єдине додатне значення, яке становить 0,11. Найкраща ситуація в Сумській (-1,00), Дніпропетровській (-0,74) та Житомирській (-0,68) областях.

Галузь. У галузевому розподілі найвищим є показник заборгованості для деревообробної та поліграфічної промисловості, чий показник є найвищим та дорівнює нулю. Найнижчий показник має виробництво будівельних матеріалів (-0,31).

Очікувані зміни кредиторської заборгованості

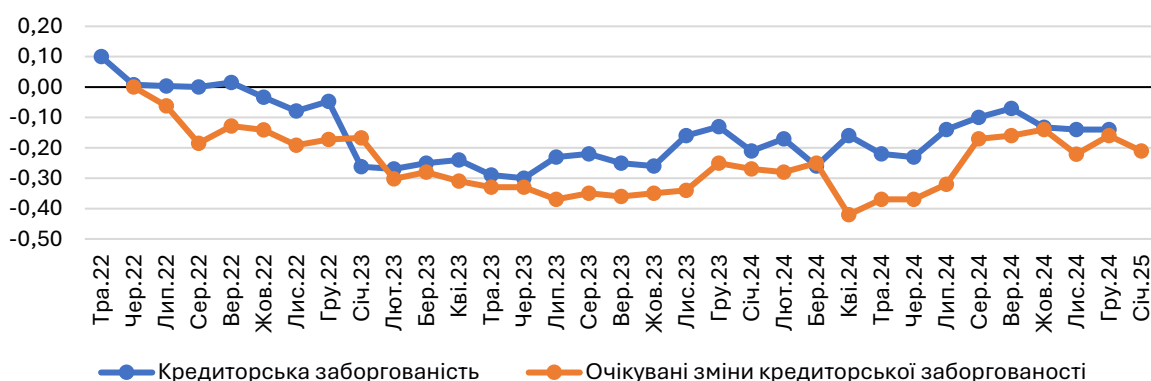
На наступні три місяці підприємці очікують на покращення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ суттєво зменшився, із -0,16 до -0,21. Частка тих, хто очікує на скорочення обсягів кредиторської заборгованості збільшилась із 21,3% до 24,7%. Частка тих, хто очікує на її накопичення, суттєво не змінилась та становить 2% (було 2,2%). Частка тих респондентів, які вважають, що нічого не зміниться, зменшилась із 76,5% до 73,3%.

Розмір. Показник очікувань малих підприємств (-0,32) є найкращим та має найнижче значення. Показник для мікро- (-0,24) та середніх (-0,25) підприємств є дещо вищим та приблизно однаковим. Найвище значення мають великі (-0,10) підприємства.

Region. Показник очікувань щодо змін кредиторської заборгованості для Полтавської (0,03) області є найвищим з єдиним додатним значенням. Найнижчим є показник очікувань для Сумської (-1,00), Житомирської (-0,89) та Дніпропетровської (-0,84) областей.

Галузь. Серед галузей промисловості найвищим є показник поліграфії, значення для якої дорівнює нулю. Найнижче значення мають металообробка (-0,39) та легка (-0,35) промисловість.

Рис. 24. Індекс змін кредиторської заборгованості

ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Показник щодо темпів накопичення податкової заборгованості уповільнився. ІНДЕКС ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ у грудні суттєво не змінився та становить -0,14 (було -0,15). Частка підприємств, що повідомили про скорочення податкової заборгованості за минулий місяць, суттєво не змінилась та становить 21% (було 22,5%). Частка респондентів, які вказали на збільшення податкової заборгованості також залишилась майже без змін та становить 4,9% (було 4,2%). Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбулось становить 74,2% (було 73,3%).

Розмір. Показник податкової заборгованості є кращим та приблизно однаковим для малих (-0,21), середніх (-0,18) та мікропідприємств (-0,17). Найвище значення показника мають великі (-0,09) підприємства.

Регіон. Спостерігаються суттєві відмінності в значенні цього показника за регіонами. Найвищим та додатним значення показника є для Хмельницької (0,14) та Волинської (0,11) областей. Найнижчим є показник Сумської (-0,94), Дніпропетровської (-0,74) та Житомирської (-0,53) областей.

Галузь. Найвищим показник податкової заборгованості є для деревообробної промисловості та поліграфії, значення для яких дорівнює нулю. Значення для хімічної промисловості та металообробки (по -0,25 для кожної галузі) є найнижчим.

Очікувані зміни податкової заборгованості

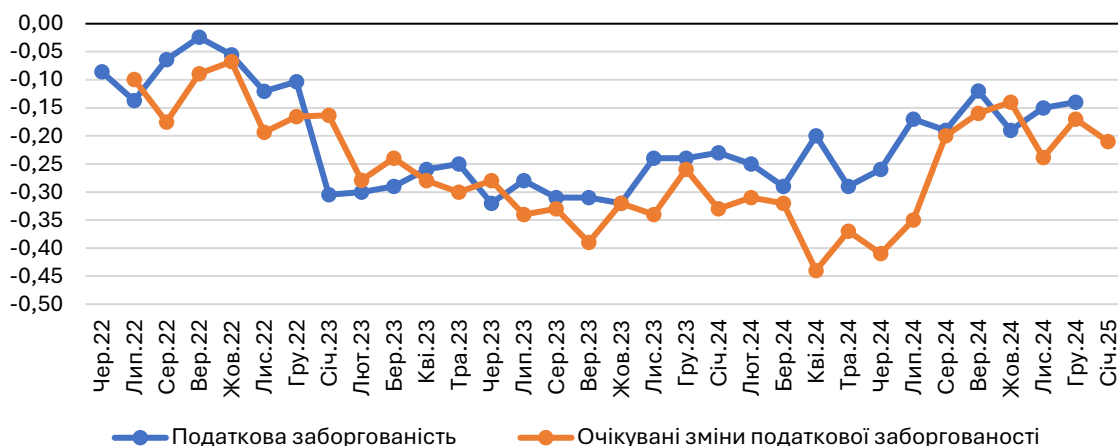
На наступні три місяці підприємці очікують на покращення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ зменшився із -0,17 до -0,21. Частка тих, хто прогнозує скорочення податкової заборгованості несуттєво зросла, із 21,4% до 23,7%, водночас частка тих, хто очікує на її збільшення істотно не змінилась та становить 0,8% (було 1,7%). Частка тих, хто не очікує змін становить 75,6% (було 76,9%).

Розмір. Показник очікувань податкової заборгованості є найнижчим та приблизно однаковим для малих (-0,30) та середніх (-0,27) підприємств. Показник мікропідприємств становить -0,21. Показник великих (-0,09) підприємств є значно вищим.

Регіон. У регіональному розподілі найвищий показник очікувань є однаковим для м. Києва, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Чернівецької, Чернігівської, Запорізької, Кіровоградської та Львівської областей, значення яких є однаковим та дорівнює нулю. Показник Житомирської (-0,95), Сумської (-0,88), та Дніпропетровської (-0,68) областей є найнижчим.

Галузь. Найвищим показник очікувань податкової заборгованості є для машинобудування (-0,11). Найнижчим є показник для поліграфії (-0,50).

Рис. 25. Індекс змін податкової заборгованості

КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення кількості працівників суттєво не змінюються. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ становить - 0,06 (було -0,08). Частка респондентів, що повідомляють про скорочення кількості співробітників дещо зменшилась, із 12% до 8,4%. Частка тих, хто вказав на їх збільшення також майже не змінилась та становить 1,8% (було 1,5%). Частка тих, для кого нічого не змінилось, дещо зросла, із 86,5% до 89,9%.

Розмір. Найменше про скорочення кількості працівників говорять на великих (-0,04) та середніх і малих (по - 0,07 кожне) підприємствах. Показник мікропідприємств (-0,12) є дещо нижчим.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим та додатнім значення показника є для Тернопільської (0,17) та Одеської та Черкаської (по 0,07 кожна) областей. Найчастіше про скорочення працівників повідомляють у Сумській (-0,50), та Волинській (-0,32) областях.

Галузь. Показник для поліграфії (0,13) є вищим та має єдине додатне значення. Найнижчим є показник для металообробки (-0,20).

Очікувані зміни кількості працівників

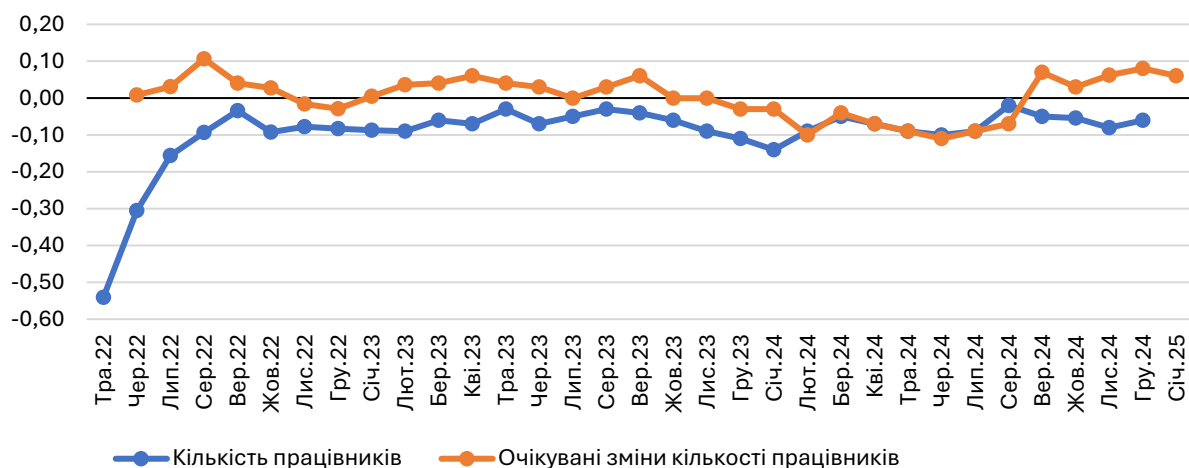
Показник очікувань щодо зростання кількості працівників суттєво не змінився: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ несуттєво зменшився, із 0,08 до 0,06. Частка тих опитаних, які планують збільшувати кількість працівників, дещо зменшилась, із 14,1% до 11,8%. Водночас, без істотних змін залишилась частка тих, хто очікує на скорочення кількості працівників, яка становить 5,4% (було 6,8%). Частка тих, хто не планує змін дещо зросла, із 79,2% до 82,7%.

Розмір. Показники очікувань щодо кількості працівників знаходяться приблизно в одному діапазоні для середніх (0,09), мікро- (0,07), великих (0,05) та малих (0,04) підприємств.

Регіон. Значення індексу очікуваних змін кількості працівників суттєво залежить від регіону розташування підприємства. У регіональному розподілі найвище значення показника мають Закарпатська (0,77) та Черкаська (0,64) області. Найнижчі значення показника мають Дніпропетровська (-0,37) та Житомирська (-0,36) області.

Галузь. У галузевому розрізі найвищим індекс очікувань є для легкої (0,12) та деревообробної (0,11) промисловості. Показник очікувань для виробництва будівельних матеріалів (-0,04) є найнижчим з єдиним від'ємним значенням.

Рис. 26. Індекс змін кількості працівників

ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

Зміни щодо попереднього місяця

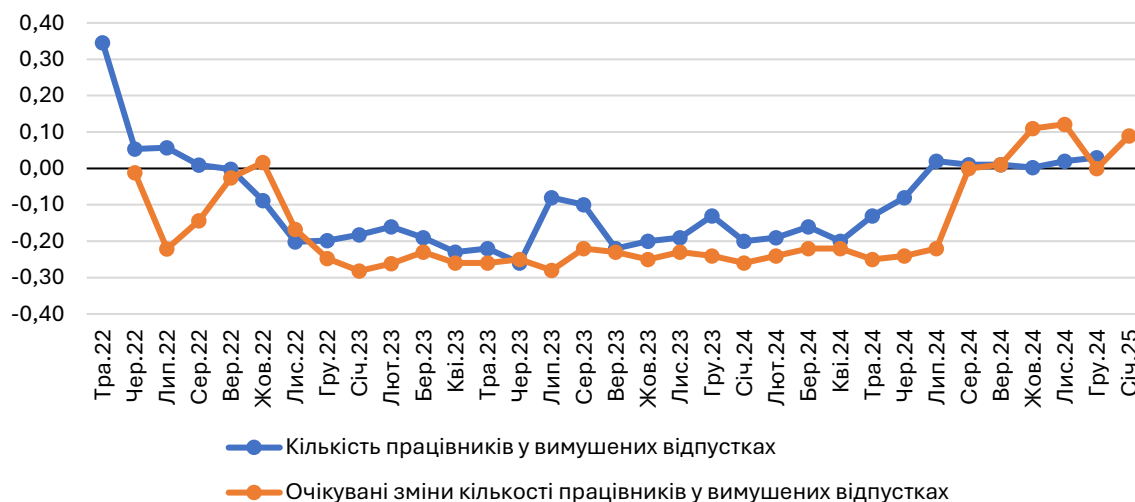
Темпи скорочення кількості працівників у вимушених відпустках уповільнились. Індекс змін кількості працівників у вимушених відпустках вже кілька місяців поспіль суттєво не змінюється та становить 0,03 у грудні (було 0,02 у листопаді). У відсотковому розподілі значних змін не відбулось. Частка тих, хто збільшував кількість таких працівників суттєво не змінилась та становить 5,4% (було 5,4%). Частка тих, хто зменшував їх кількість неістотно зменшилась, із 4,1% до 2,4%. Частка тих, для кого за минулий місяць нічого не змінилося, незначним чином зросла, із 90,5% до 92,4%.

Розмір. Показник мікропідприємств (-0,02) є найнижчим з єдиним від'ємним значенням. Показник великих (0,01) та середніх (0,03) підприємств є приблизно однаковим. Показник малих підприємств має найвище значення, яке становить 0,06.

Region. Найбільшою мірою з-поміж різних регіонів зростання показника спостерігається для підприємств Сумської (0,33), Тернопільської (0,17), та Волинської і Черкаської (по 0,07 кожна) областей, а найчастіше про зменшення кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, повідомляють у Хмельницькій (-0,11) області.

Галузь. У галузевому розподілі вищі показники щодо кількості працівників у вимушених відпустках мають поліграфія (0,14) та хімічна (0,06) промисловості. Показник металообробки та виробництва будівельних матеріалів (по -0,05 кожна галузь) є найнижчим.

Рис. 27. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках

Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках

Підприємства, які мають працівників у вимушених відпустках, у наступні три місяці очікують на істотне їх зростання. Індекс очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках суттєво збільшився, з нуля до 0,09. Частка тих підприємств, на яких очікується зростання кількості працівників у вимушених відпустках, збільшилась із 4,2% до 10,3%. Частка тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві скоротиться, при цьому зменшилась із 5% до 0,8%. Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбудеться дещо зменшилась, із 90,8% до 88,9%.

Розмір. Показник середніх (0,13), малих (0,11) та мікропідприємств (0,10) є вищим та приблизно однаковим. Найменше про зростання кількості таких працівників говорять на великих підприємствах, чий показник становить 0,04.

Регіон. Показник очікувань для Закарпатської (0,63), Сумської (0,31) та Черкаської (0,29) областей є найвищим. Показник Волинської (-0,05) області має найнижче значення.

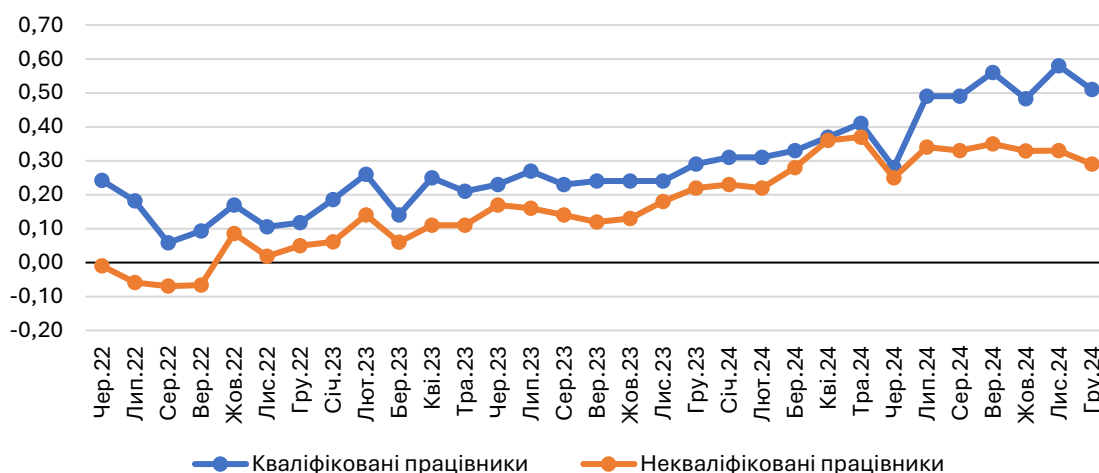
Галузь. Найвищим є показник очікувань щодо зростання кількості працівників у вимушених відпустках для хімічної (0,21) промисловості. Найнижчим є показник для поліграфії та металообробки, значення яких дорівнює нулю.

КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

У грудні 2024 труднощі у пошуку працівників відповідної кваліфікації зменшились. Значення індексу труднощів у пошуку кваліфікованих працівників зменшилось із 0,58 до 0,51. Значення індексу труднощів у пошуку некваліфікованих працівників хоча і несуттєво, проте також зменшилось, із 0,33 до 0,29.

У відсотковому розподілі дещо зменшилась частка керівників підприємств, які вказали на те, що кваліфікованих працівників важче знайти (із 55,5% до 51,6%), частка тих, кому важче шукати некваліфікованих працівників також зменшилась (із 38,9% до 34,8%). Відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників несуттєво збільшився (із нуля до 1,6%), а частка тих, кому легше шукати некваліфікованих працівників зменшилась (із 9,2% до 7,8%). При цьому, частка тих, хто не відчуває жодних змін у пошуку кваліфікованих робітників, дещо зросла (із 44,5% до 46,8%) а для некваліфікованих працівників цей відсоток збільшився із 51,9% до 57,4%.

Рис. 28. Індекси змін труднощів у пошуку кваліфікованих та некваліфікованих працівників

Кваліфіковані працівники

Розмір. Залежно від розміру, найскладніше шукати таких працівників для мікропідприємств (0,54). Показник малих та великих підприємств є несуттєво нижчим, однаковим та становить 0,52. Найлегше кваліфікованих працівників шукати середнім підприємствам, чий показник становить 0,45.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності на ринку праці. У регіональному розподілі найважче шукати кваліфікованих працівників у Дніпропетровській, Житомирській та Тернопільській (по 1,00 для кожної) областях. Найлегше кваліфікованих працівників знайти в Рівненській та Київській областях, чий показник є найнижчим з від'ємним значенням (по -0,10 для кожної області).

Галузь. У галузевому розподілі найбільше складнощів із пошуком кваліфікованих працівників мають поліграфія (0,71) та металообробка (0,67). Найлегше шукати кваліфікованих працівників для хімічної (0,31) промисловості.

Некваліфіковані працівники

Розмір. Важче шукати некваліфікованих працівників для великих (0,37) підприємств. Показник малих (0,25), мікро- (0,24) та середніх (0,22) підприємств є значно нижчим та приблизно однаковим.

Регіон. У регіональному розподілі найважче шукати некваліфікованих працівників у Дніпропетровській та Житомирській (по 1,00 для кожної) областях. Найлегше шукати таких працівників у Сумській (-0,61), Закарпатській (-0,33) областях.

Галузь. Найвищі показники щодо пошуку некваліфікованих працівників спостерігаються для харчової (0,43) та легкої (0,33) промисловості. Найлегше шукати некваліфікованих працівників для деревообробної промисловості, значення якої дорівнює нулю.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми ведення бізнесу під час війни

У грудні 2024 року найгострішою перешкодою для бізнесу, викликаною повномасштабним російським вторгненням, знову стала **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** – 61%. У період із червня 2024 року до грудня 2024 року спостерігається поступове зростання нестачі робочої сили внаслідок призову чи виїзду співробітників. Показник зріс із 42% у червні до 64% у листопаді, після чого трохи зменшився до 61% у грудні.

Лише з різницею у 6% на друге місце рейтингу перешкод для бізнесу у грудні вийшла **небезпека працювати**. З цією проблемою зіштовхнулося 55% підприємств, що на **1% більше**, ніж у листопаді 2024 року (54%).

Третє місце рейтингу перешкод для бізнесу, викликаних повномасштабним російським вторгненням, у грудні зайняла така проблема як **перебої з електро-, водо- або теплопостачанням**. Це виявилось проблемою аж для 51% підприємств, що значно більше, ніж було у листопаді 2024 року, коли ця частка складала 34%. Найгірша ситуація була влітку (у липні -78%, серпні та червні -65%), коли проблема досягала пікових значень через масовані обстріли інфраструктури.

Зростання цін на сировину та матеріали зайняли четверте місце в рейтингу перешкод для бізнесу, викликаних повномасштабною війною. Ця перешкода була актуальна для 42% підприємств. Проблема зростання цін на сировину та матеріали значно зросла із липня до листопада (з 32% до 48% відповідно), однак у грудні бачимо зниження цієї проблеми до 42%.

П'яте місце у рейтингу перешкод зайняла проблема **зменшення попиту на продукцію/ послуги**. Цю проблему відчули 29% підприємств, що трохи менше, ніж було у листопаді 2024 року, коли ця частка складала 32%.

Про **складнощі у перевезенні сировини або товарів територією України** у грудні повідомили 17% опитаних, внаслідок чого ця перешкода зайняла шосте місце у рейтингу перешкод. Частка підприємств, які зіткнулися зі складнощами в перевезенні сировини або товарів територією України, знизилася з 32% у березні 2024 року до 16% у липні 2024 року, що свідчить про поступове покращення ситуації. Однак після липня спостерігається зростання включно до жовтня – 17%, у листопаді бачимо спостерігаємо різке зменшення до 12%. Однак у грудні ми знову повернулись до попередніх показників.

Сьоме місце займає проблема **браку обігових коштів** – на неї вказали 9% підприємств у грудні. Проблема залишається на рівні 9–11% протягом усього періоду.

Восьму сходинку займає проблема **розриву ланцюжків постачання** -8%. У листопаді на дану перешкоду вказували 12% підприємств.

Дев'яте місце цього рейтингу посіла проблема **блокування податкових накладних**, про неї повідомили по 7% підприємств.

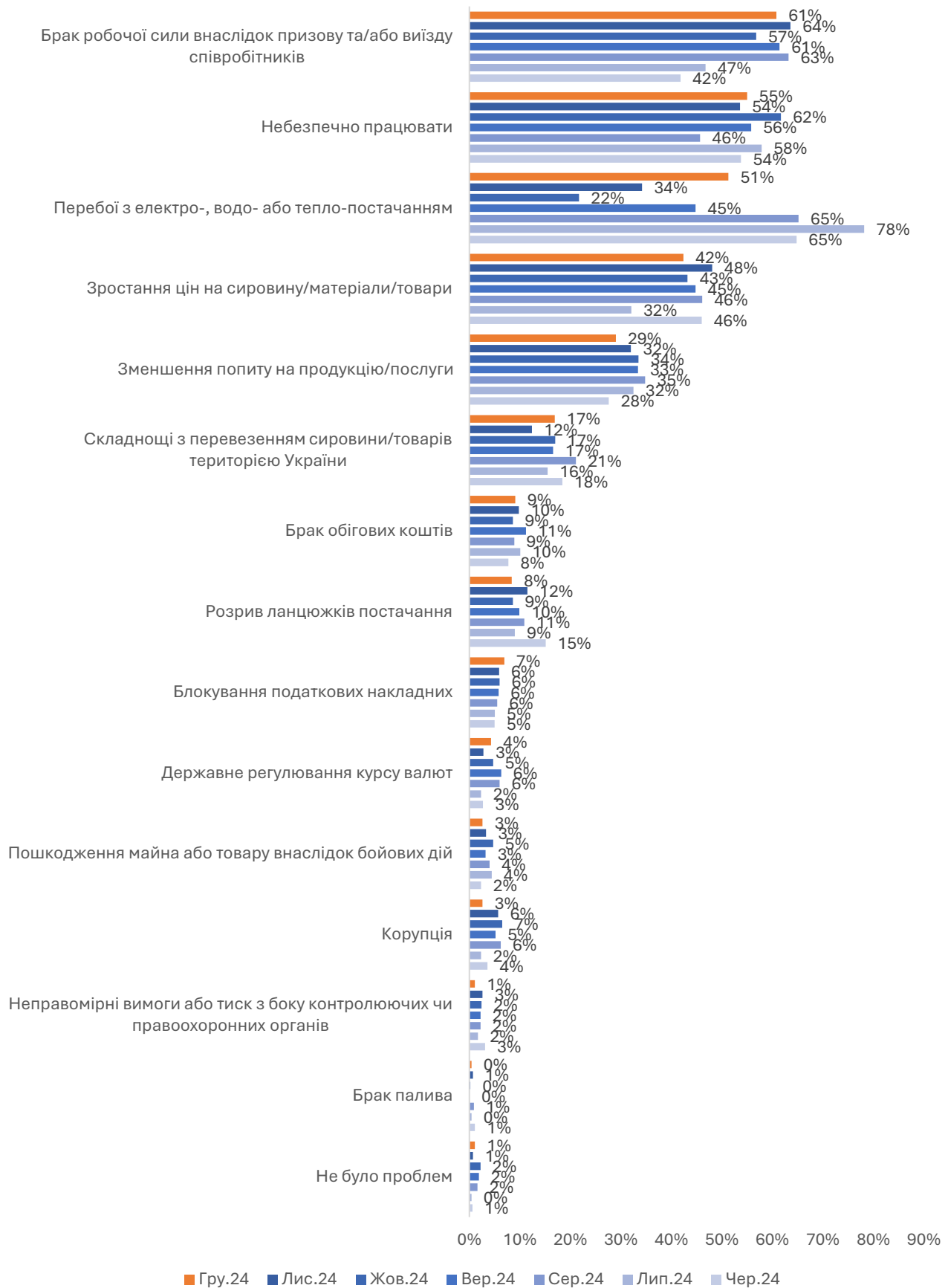
Десяте місце рейтингу перешкод у грудні зайняла проблема **державного регулювання курсу валюти**. На неї вказали 4% опитаних підприємств.

Такі проблеми як **пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій**, та **корупція** отримали по 3%. На кожную з них вказали по 3% опитаних підприємств. Про таку перешкоду, як **неправомірні вимоги або тиск з боку контролюючих чи правоохоронних органів**, повідомили лише 1% підприємств.

Проблема **браку палива** не була згадана жодним підприємством у грудні.

Крім цього, 1% підприємств, опитаних у грудні 2024 року, сказали, що не зіштовхнулися з жодними перешкодами.

Рис. 29. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу

Проблеми бізнесу різного розміру. У грудні великі підприємства найчастіше повідомляли про таку перешкоду як небезпека працювати- 76%, мікро-, малі та середні підприємства: 32%, 47%, 56%. Також великі підприємства часто повідомляли про брак робочої сили - 69%. Тоді як мікро-, малі і середні підприємства вказали: 21%, 61%, 68% відповідно.

Мікропідприємства найбільше відчують на собі перебої з електро-, водо-, або тепло- постачанням– 55%, тоді як малі, середні та великі – 46%, 49%, 59% відповідно. Також мікропідприємства найбільше реагують на зменшення попиту на продукцію/послуги – 42%, тоді як малі, середні та великі – 32%, 27%, 20% відповідно.

Проблеми бізнесу за галузями промисловості. Про те, що працювати небезпечно, найчастіше говорив бізнес, що працює у металургії (72%), у хімічній промисловості (61%), галузі машинобудування (67%), а також у харчовій промисловості (65%).

У всіх галузях, а саме у деревообробній промисловості, харчовій промисловості, легкій промисловості, у галузі машинобудування, хімічній промисловості, у галузі виробництва будівельних матеріалів та у галузі виробництва металу та металообробки повідомляють про брак робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників (більше 60%).

У галузі виробництва будівельних матеріалів найчастіше скаржаться на зростання цін на сировину та матеріали – 52%. Також підприємства харчової промисловості, легкої промисловості та машинобудування скаржаться на зростання цін на сировину та матеріали (46%).

Про негативний вплив перебоїв з електро-, водо- або тепло- постачанням на свою діяльність у грудні найчастіше повідомляли підприємства машинобудування, харчової промисловості, легкої промисловості та підприємства у галузі металургії (більше 50%)³.

Проблеми бізнесу за регіонами. Перебої з електро-, водо- або тепло-постачанням у грудні були особливо гострою проблемою для бізнесу у Дніпропетровській, Запорізькій, Полтавській, Львівській, Чернівецькій та Харківській областях та м. Києві (більше 80% опитаних)⁴.

На брак робочої сили через повномасштабну війну скаржаться усі опитані підприємства Львівської та Житомирської областей (100%). Крім цього, про цю проблему повідомили більше 80% підприємств у Вінницькій, Закарпатській, Полтавській, Одеській, Рівненській та Чернівецькій областях.

Найвищі частки бізнесу, який зіштовхнувся з проблемою небезпеки, зафіксовані у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській, Полтавській, Черкаській областях - більше 80%. Про те, зростання цін на сировину та матеріали, найчастіше говорили підприємства у Житомирській, Полтавській, Сумській та Львівській областях (більше 70%).

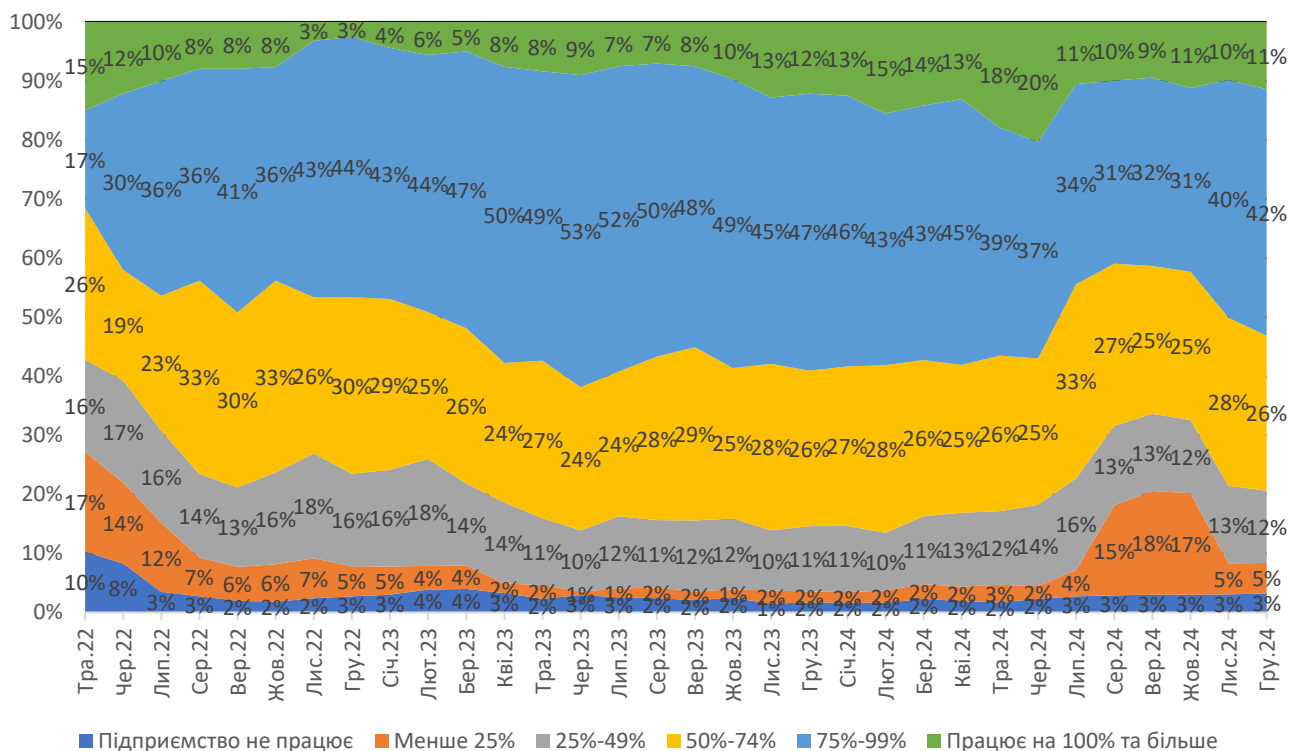
Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва

У грудні 2024 року лише 11% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше), що приблизно на рівні попередніх місяців (10% у листопаді, 11% у жовтні та 9% у вересні). Водночас, частка підприємств, які працюють майже на повну потужність (75% - 99%), становила 42% (40% у листопаді). У результаті, **сумарна частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність, становила 53% (50% у листопаді, 42% у жовтні, 41% у вересні).** **Тобто ситуація продовжує покращуватися вже декілька місяців поспіль.** Для порівняння, відповідний показник був найвищим за всі хвили опитування в червні 2023 року – 62%.

³ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

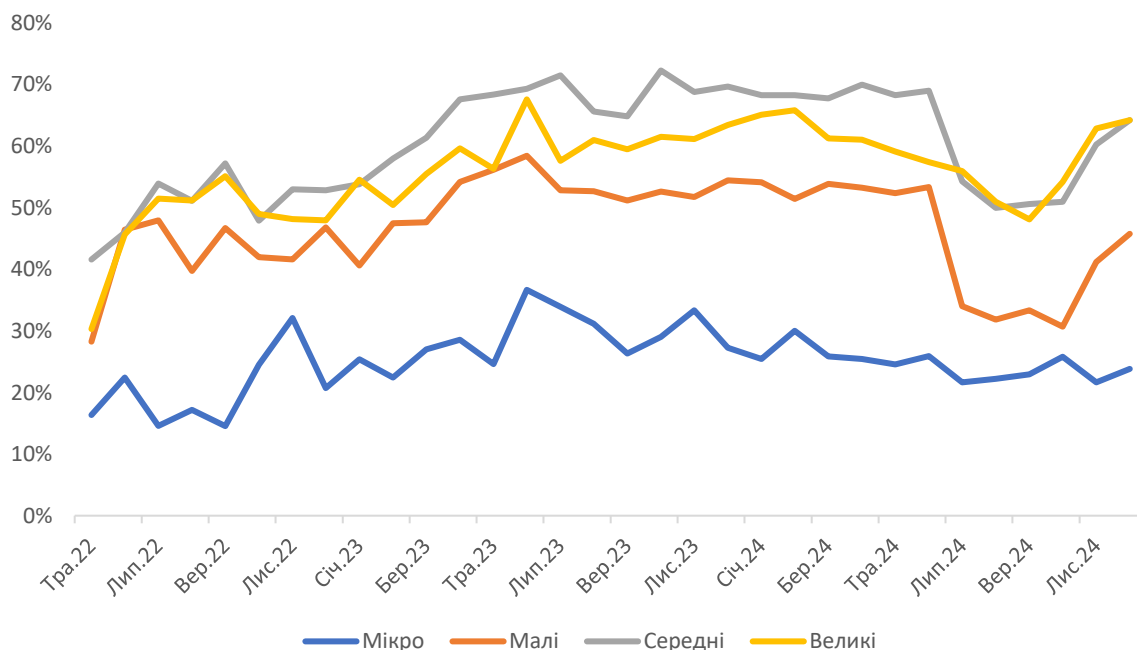
⁴ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства (детальніше див. розділ «Вибірка»), а також Івано-Франківська та Тернопільська області, де кількість респондентів, які відповіли на це запитання, була недостатньою для порівняльного аналізу.

Рис. 30. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)

У грудні 3% опитаних підприємств повідомили про припинення своєї діяльності впродовж війни. Цей показник продовжував залишатися низьким із липня 2022 року, у діапазоні 2% – 4%. На рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва працювали лише 5% підприємств у грудні (також 5% у листопаді). Окрім цього, 12% підприємств працювали в грудні на рівні 25% - 49% довоєнних виробничих потужностей (13% у листопаді). **У підсумку, у грудні кожне п'яте (21%) підприємство працювало менше ніж на половину потужності або не працювало порівняно з довоєнним часом.**

Рис. 31. Частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом (за розміром підприємств, %)

Результати бізнесу різного розміру. У грудні 2024 року рівень завантаження виробничих потужностей зріс для всіх категорій бізнесу за розміром. Частка мікропідприємств, які працювали на майже повну та повну потужність, зросла з 22% у листопаді до 24% у грудні, а малих – з 41% до 46%. Серед середніх підприємств показник зріс до 64% (було 60% у листопаді та 51% у жовтні), а великих – теж до 64% (був 54% у жовтні та 63% листопаді).

Станом на грудень 2024 року не працювали 13% представників мікробізнесу, що на рівні вересня - листопада (13%). Також не працювали 4% малих підприємств та 1% середніх підприємств. Водночас не працював 1% великих підприємств. Таким чином, **мікробізнес упродовж усіх хвиль опитування залишається більш чутливим до викликів воєнного часу.**

Результати бізнесу різних галузей. Деревообробна промисловість вперше стала лідером відновлення – у грудні 2024 працювали майже на повну та повну потужність 67% представників галузі (56% та 2-га сходинка у листопаді). Харчова галузь опустилася на 2-гу сходинку, хоча абсолютний показник зріс до 65% (64% у листопаді). На третій сходинці залишилося машинобудування, хоча відповідний показник зріс до 57% (було 51% у листопаді та 47% у жовтні). На четвертій сходинці легка промисловість, у якій на високому рівні завантаження в грудні були 49% підприємств (47% у листопаді). При цьому, найнижчий рівень завантаження виробничих потужностей залишається в металургії та металообробці (лише 29% у грудні працювали на високому рівні завантаження).

Рис. 32. Частка промислових підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом, % опитаних за галузями

	Гру.23	Січ.24	Лют.24	Бер.24	Кві.24	Тра.24	Чер.24	Лип.24	Сер.24	Вер.24	Жов.24	Лис.24	Гру.24
Деревообробна промисловість	41	38	39	45	42	37	22	22	30	18	28	56	67
Харчова промисловість	73	73	73	71	70	69	70	55	54	60	57	64	65
Машинобудування	44	46	48	50	46	39	51	39	43	41	47	51	57
Легка промисловість	62	61	61	67	61	55	63	49	38	40	42	47	49
Хімічна промисловість	38	43	41	42	45	35	31	29	20	26	29	43	46
Виробництво будматеріалів	28	31	28	26	46	52	37	47	37	33	42	44	43
Металургія та металообробка	28	24	27	35	29	26	38	9	21	21	14	22	29

Created with Datawrapper

Результати за регіонами. У грудні в більшості регіонів спостерігався невисокий рівень завантаження виробничих потужностей. Однак, майже на повну та повну потужність у грудні продовжували працювати всі або майже всі підприємства лише у Вінницькій (100%), Полтавській (100%), Рівненській (100%) та Черкаській (100%) областях. Ситуація залишається складною в прифронтових Запорізькій та Харківській областях, у яких, відповідно, лише 0% та 15% підприємств працювали на високому рівні завантаження потужностей.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У рамках тридцять другої хвилі опитування серед усіх опитаних зафіксовано **61% підприємств, що були або є експортерами**. Водночас, 30% підприємств ніколи не мали експорту, а 8% не змогли дати відповіді на запитання.

Рис. 33. Вплив війни на експортну діяльність (% опитаних експортерів)

Created with Datawrapper

Станом на грудень 2024 року серед експортерів **83% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців**. Ще 1% підприємств уперше розпочав експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців). Водночас, 16% підприємств експортували до початку війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Тобто, у грудні 2024 року частка активних експортерів приблизно на рівні попередніх місяців (була в середньому 80% – 84% за останній рік). Український бізнес досягнув певної планки відновлення експортної діяльності, адже частина бізнесу не може побороти нові виклики для відновлення експорту.

Результати бізнесу різного розміру. За результатами грудня 2024 року, знову зафіксовано закономірність щодо стану експортної діяльності, залежно від розміру підприємства. Серед мікробізнесу 48% підприємств, які експортували до війни, але не мали експортної діяльності впродовж останніх 12-ти місяців. Також висока частка підприємств, які не можуть відновити експорту, серед малого бізнесу – 30%. Дещо краща ситуація серед експортерів середнього розміру: 11% опитаних не експортували останні 12 місяців. Найкраща ситуація серед великого бізнесу, у якого відповідний показник становив лише 7%. Таким чином, великий бізнес традиційно є лідером із відновлення експортної діяльності.

Рис. 34. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за розміром підприємств (% опитаних експортерів)

Created with Datawrapper

Результати бізнесу за галуззю. Отримані дані вказують, що дотепер найбільш складна ситуація з відновленням експорту залишається в галузі виробництва будівельних матеріалів. Зокрема, 45% підприємств

галузі вказали, що експортували до повномасштабного вторгнення, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Також складна ситуація в металургії (відповідний показник становить 29%). На противагу цьому, найкраща ситуація в хімічній та деревообробній галузях, у яких відповідно лише 4% та 6% опитаних не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. У харчовій промисловості, яка в цілому є лідером відновлення, відповідний показник становить 18%.

Рис. 35. Частка підприємств, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, але були експортерами до повномасштабного вторгнення, за галуззю промисловості (% опитаних експортерів)

	Гру.23	Січ.24	Лют.24	Бер.24	Кві.24	Тра.24	Чер.24	Лип.24	Сер.24	Вер.24	Жов.24	Лис.24	Гру.24
Виробництво будматеріалів	57	58	60	73	58	55	75	56	50	71	67	63	45
Металургія та металообробка	36	33	29	39	40	35	31	39	39	33	29	32	29
Легка промисловість	11	10	13	11	14	13	11	14	24	26	25	29	23
Харчова промисловість	17	15	16	16	17	17	18	13	18	22	15	20	18
Машинобудування	22	24	23	21	20	17	16	16	18	26	15	14	15
Деревообробна промисловість	7	14	14	8	0	0	0	8	10	11	5	10	6
Хімічна промисловість	11	9	10	14	13	14	15	5	15	14	9	8	4

Created with Datawrapper

Результати за регіонами. Упродовж усіх хвиль щомісячного опитування доступні дані не дозволяють зробити висновки щодо чітких регіональних закономірностей через недостатню наповнюваність підвбірок в окремих областях. Однак в окремих регіонах усі підприємства (серед тих, хто зміг дати відповідь) відновили експорт, зокрема у Вінницькій, Закарпатській, Київській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Черкаській та Чернігівській областях. Найскладніша ситуація залишається в Дніпропетровській та Житомирській областях, у яких відповідно 69% та 65% не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча мали його до війни.

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Під час тридцять другої хвилі опитування промисловим підприємствам було знову запропоновано оцінити вплив проблем з електропостачанням на їхню діяльність. **У листопаді 2024⁵ року вимкнення електропостачання стали дещо більш проблемною для бізнесу порівняно з попереднім місяцем. Зокрема, у листопаді 68% підприємств тимчасово призупиняли роботу через вимкнення електропостачання (для порівняння – 66% у серпні, 25% у вересні та 39% у жовтні).** При цьому, у 7% підприємств вимкнень взагалі не було (30% у жовтні). Окрім цього, 24% підприємств працювали весь час, навіть якщо відбувалися вимкнення. Однак 46% підприємств зупиняли роботу лише на 1 - 10% робочого часу, а 20% – на 11 - 25% робочого часу. **Незначна частка підприємств із найбільш критичними втратами (більше половини робочого часу) – лише 1% підприємств.**

У результаті, у середньому через вимкнення електроенергії підприємства втратили 8% загального обсягу робочого часу за листопад 2024 року. Це дещо вище ніж у жовтні (6%), але рівень втрат низький порівняно з масовими вимкненнями влітку. При цьому, ситуація дещо відрізняється залежно від розміру бізнесу, галузі та регіону.

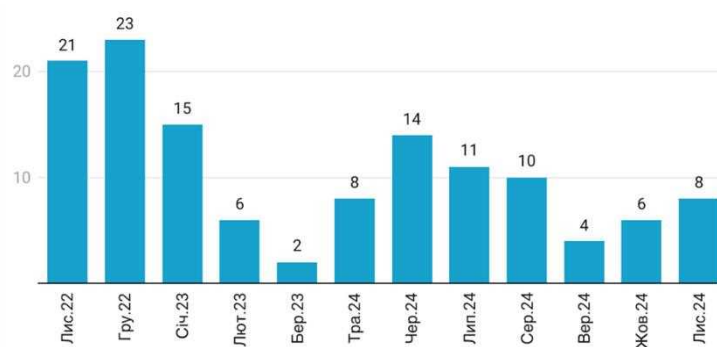
⁵ У рамках опитування запитання щодо втрат робочого часу ставиться стосовно попереднього місяця, який уже завершився. Тобто, у листопаді респондентів запитували про втрати робочого часу в жовтні.

Рис. 36. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств, % опитаних

Created with Datawrapper

Рис. 37. Середній % часових втрат через вимкнення електропостачання, за місяцями

Результати бізнесу різного розміру. Ситуація відрізняється для підприємств різного розміру. Наприклад, не було вимкнень у 9% мікро-, 7% малих, 4% середніх та 12% великих підприємств. Водночас, продовжували працювати навіть у випадку вимкнень 28% мікро-, 23% малих, 27% середніх та 21% великих підприємств. Бізнес невеликого розміру продовжує зазнавати найбільших втрат від терористичних атак росії на енергетичну інфраструктуру. Зокрема, **мікропідприємства в листопаді 2024 року, у середньому, втратили 12% робочого часу.** Втрати малих підприємств становили 8%, середніх 7%, а великих – 8%.

Рис. 38. Середній % часових втрат підприємств (за розміром), % опитаних

Created with Datawrapper

Результати бізнесу за галуззю. Найнижчі середні втрати робочого часу від вимкнень електропостачання зафіксовано в машинобудуванні (6%), виготовленні будматеріалів (6%) та деревообробці (6%). Однак в окремих галузях ситуація дещо гірша. Зокрема, у металургії та металообробці середні часові втрати становили 11%..

Рис. 39. Середній % часових втрат підприємств (за галуззю промисловості), % опитаних

Created with Datawrapper

Результати бізнесу за регіонами. Результати опитування знову підтверджують певну регіональну специфіку негативного впливу вимкнення електропостачання. Найвищі середні часові втрати зафіксовано у Хмельницькій (19%), Дніпропетровській (18%) та Сумській (14%). Однак у третини регіонів середні втрати нижчі 5%. Зокрема, відсутні втрати були в Вінницькій області.

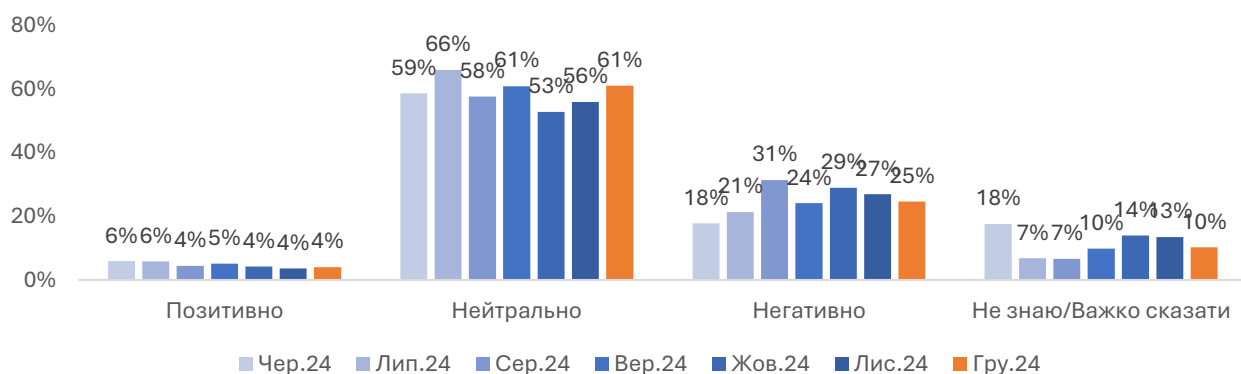
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У грудні частка позитивних оцінок політики уряду щодо підтримки бізнесу склала 4%. Оцінка взагалі не змінюється вже протягом останніх трьох місяці. Рівень позитивних оцінок цієї політики вже близько року не перевищує 8%, а зафіксована у серпні, у жовтні, у листопаді та вже у грудні частка 4% стала найнижчими показниками за весь період цього дослідження, перша хвиля якого була проведена у травні 2022 року.

Частка нейтральних оцінок цієї політики зросла з 56% у листопаді до 61% у грудні, тоді як частка негативних оцінок знову зменшилась: з 27% до 25%. Решта 10% респондентів не змогли поставити оцінку цій політиці. Ця частка не суттєво змінилася порівняно з листопадом, коли таких опитаних було 13%.

Рис. 40. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за розміром бізнесу. На фоні низького рівня позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в цілому, оцінки дещо покращуються зі зростанням розміру підприємств, хоча різниця між ними незначна. Так, серед великих підприємств цю політику позитивно оцінили 11% опитаних, тоді як серед мікробізнесу таких 2%.

Крім цього, представники малих підприємств негативно оцінюють державну політику з підтримки бізнесу частіше, ніж представники решти бізнесу. Зокрема, 35% цих респондентів поставив негативні оцінки цій політиці, в той час як серед респондентів, які представляють мікро-, середній та великий бізнес, відповідна частка складає 32%, 19% та 16%.

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за сектором. Найчастіше позитивні оцінки державної політики з підтримки бізнесу ставлять представники галузі виробництва будівельних матеріалів (10%)⁶.

Серед підприємств легкої промисловості зафіксована одна з найвищих часток негативних оцінок цієї політики (33%). Також цю політику часто негативно оцінюють підприємства з виробництва будівельних матеріалів, - 30%.

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за регіоном. Найвищий рівень позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу у грудні 2024 року зафіксовано у Кіровоградській (16% опитаних).

Разом з цим, найбільші частки негативних оцінок – серед бізнесу Сумської, Дніпропетровської областей, а також м. Києва (більше 50%).

Бачення ролі держави для ведення бізнесу

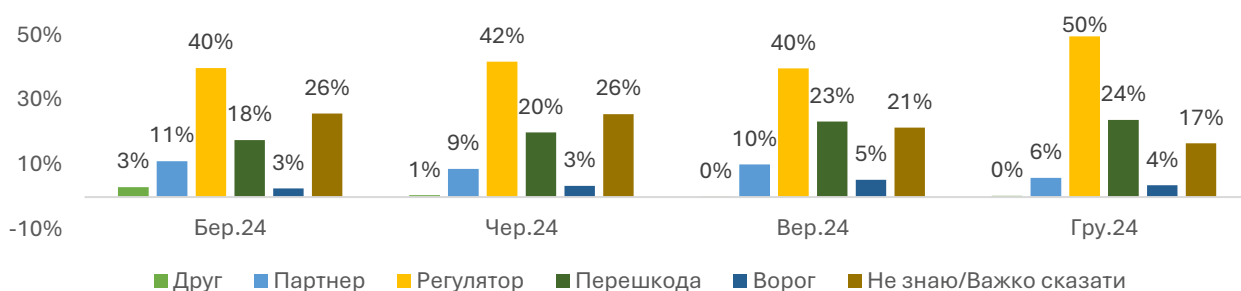
У грудні 2024 року ми вшосте в рамках цього опитування запитали представників підприємств про те, якою вони бачать сьогодні роль держави (уряду) для бізнесу в Україні. Як варіанти вибору були запропоновані поняття «друг», «партнер», «регулятор», «перешкода» та «ворог». Таке ж питання раніше було поставлено у хвилях цього опитування, які відбулися у вересні та грудні 2023 року, у березні, червні та вересні 2024 року⁷.

Підприємства, опитані у грудні, найчастіше називали державу регулятором (50%) або перешкодою (24%). Ці обидві частки дещо зросли порівняно з вереснем, коли вони складали, відповідно, 40% та 23%.

Водночас, у грудні рідше називали державу другом та партнером, ніж три місяці тому: 0% та 6% опитаних відповідно. Для порівняння, у вересні таких було 0% та 10%. Частка тих, хто вважав державу ворогом бізнесу, практично не змінилася за попередні три місяці і у грудні склала 4%.

Крім цього, 17% опитаних не змогли визначити роль держави в Україні для ведення бізнесу, що є нижче ніж три попередні хвили опитувань, де таких респондентів було 21%-26%.

Рис. 41. Бачення ролі держави (уряду) для бізнесу

Бачення ролі держави для ведення бізнесу за розміром підприємств. Великі підприємства частіше вважають, що держава (уряд) є другом або партнером для їхнього бізнесу, ніж підприємства менших розмірів. Тоді як серед малих та середніх підприємств частка тих, що називають державу другом чи

⁶ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

⁷ В опитуванні у вересні 2023 року серед варіантів відповіді не було варіанту «перешкода», його було додано починаючи з грудня 2023 року, щоб збалансувати позитивні та негативні характеристики.

партнером бізнесу, не перевищує 5%, серед великих підприємств ця частка склала 14%. Варто зазначити, що серед опитаних мікропідприємств лише одне підприємство назвало державу другом або партнером бізнесу.

Натомість мікро- та малі підприємства більш схильні говорити про те, що держава перешкоджає бізнесу. Її назвали перешкодою або ворогом для бізнесу 32% та 36% таких підприємств відповідно, в той час як з-поміж середніх та великих підприємств ці частки менші: 22% та 21% відповідно.

Бачення ролі держави для ведення бізнесу за сектором. У деревообробній галузі та машинобудуванні про роль держави (уряду) для бізнесу позитивно говорять частіше, ніж в інших: 7% підприємств цієї галузі називають державу другом або партнером для бізнесу. У решті галузей, представлених у цьому опитуванні, ця частка не перевищує 6%⁸.

Натомість у галузі виробництва будівельних матеріалів, виробництва металу та металообробці, а також у машинобудуванні та металургії від 32% до 47% підприємств назвали державу перешкодою або ворогом для бізнесу. Це більше, ніж в інших галузях, де ця частка опитаних знаходиться у межах від 0% до 29%.

Бачення ролі держави для ведення бізнесу за регіонами.

Порівняно часто роль держави для бізнесу позитивно характеризують в Київській, Кіровоградській, Одеській та Рівненській областях, де частки оцінок ролі держави як друга або партнера для бізнесу склали від 15% та більше.

Водночас найвищі частки підприємств, представники яких називають державу перешкодою або ворогом для бізнесу, зафіксовані у Вінницькій, Житомирській, Дніпропетровській, Закарпатській, Сумській, Хмельницькій, Черкаській областях.

⁸ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва». Також не розглядаються підприємства галузі поліграфії через недостатню для проведення аналізу вибірку у цій галузі.

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати 32-го нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані в онлайн-форму. Усі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам телефоном – було зібрано в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни від місяця до місяця таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні 3 та 6 місяців.

Такі індекси обчислюють за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, на яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 грудня 2024 року.

ВИБІРКА

Усього у 32-й хвилі було опитано 470 підприємств. Вони розташовані у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. У кожному з цих регіонів було опитано від 4-ох до 43-ох підприємств⁹.

Більшість вибірки склали промислові підприємства – 405 підприємств або 86% вибірки. Серед них переважають підприємства харчової, легкої промисловості та машинобудування. До сфери сільського господарства належать 12 опитаних підприємств (3% вибірки), до торгівлі – 31 (7% вибірки). 17 підприємств або 4% вибірки працюють у сфері послуг, і 5 підприємств (1%) належать до галузі будівництва.

Серед опитаних підприємств є підприємства різних розмірів, які визначаються за кількістю працівників. Із них мікропідприємств (до 10-ти працівників включно) – 65 або 14% вибірки, малих (від 11-ти до 50-ти працівників) – 142 або 30% вибірки, середніх (від 51-го до 250-ти працівників) – 151 або 32% вибірки, і великих (більше ніж 250 працівників) – 112 або 24% вибірки.

⁹ В опитуванні зазначалась область, у якій знаходилося підприємство на час проведення опитування.

Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах

Вибірка

Розмір підприємств

	Кількість	Частка вибірки
Мікро-	65	14%
Малі	142	30%
Середні	151	32%
Великі	112	24%
УСЬОГО	470	100%

Сектор/галузь промисловості

	Кількість	Частка вибірки
Сільське господарство	12	2,6%
Виробництво металу та металообробка	25	5,3%
Хімічна промисловість	37	7,9%
Машинобудування	54	11,5%
Деревообробна промисловість	28	6,0%
Виробництво будівельних матеріалів	30	6,4%
Харчова промисловість	140	29,8%
Легка промисловість	49	10,4%
Поліграфічна промисловість	9	1,9%
Інші виробництва	33	7,0%
Будівництво	5	1,1%
Торгівля	31	6,6%
Послуги	17	3,6%
УСЬОГО	470	100%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за розміром, індекс змін (грудень 2024)

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Виробництво	0,16	-0,24	-0,02	0,14	0,33
Очікувані зміни виробництва	0,28	-0,03	0,18	0,29	0,38
Продажі	0,19	-0,24	-0,02	0,17	0,40
Очікувані зміни продажів	0,29	-0,07	0,18	0,30	0,41
Експорт	0,15	-0,28	-0,08	0,09	0,27
Очікувані зміни експорту	0,33	0,21	0,09	0,30	0,41
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,08	-0,21	-0,11	-0,03
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,20	-0,25	-0,29	-0,27	-0,09
Кредиторська заборгованість	-0,14	-0,24	-0,19	-0,19	-0,06
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,21	-0,24	-0,32	-0,25	-0,10

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Податкова заборгованість	-0,14	-0,17	-0,21	-0,18	-0,09
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,21	-0,21	-0,30	-0,27	-0,14
Запаси сировини	0,04	-0,07	-0,06	-0,01	0,16
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	0,09	0,12	0,24	0,32
Запаси готової продукції	-0,05	-0,07	-0,11	0,00	-0,05
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,09	-0,09	0,14	0,09	0,08
Нові замовлення	0,12	-0,24	0,00	0,09	0,27
Очікувані зміни нових замовлень	0,25	-0,04	0,13	0,22	0,40
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,33	0,36	0,31	0,29
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	0,37	0,41	0,33	0,33
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,32	0,23	0,36	0,30	0,31
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,35	0,31	0,40	0,34	0,35
Кількість працівників	-0,06	-0,12	-0,07	-0,07	-0,04
Очікувані зміни кількості працівників	0,06	0,07	0,04	0,09	0,05
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,03	-0,02	0,06	0,03	0,01
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,09	0,10	0,11	0,13	0,04
Кваліфіковані працівники	0,51	0,54	0,52	0,45	0,52
Некваліфіковані працівники	0,29	0,24	0,25	0,22	0,37
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,12	-0,28	0,04	0,11	0,23
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,21	-0,09	0,15	0,19	0,32
Оцінка ділового середовища	0,08	-0,27	-0,04	0,06	0,21
Очікувані зміни ділового середовища	0,19	-0,10	0,03	0,15	0,33
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,12	0,12	0,09	0,12	0,13
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,24	-0,30	0,09	0,20	0,48

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за галуззю промисловості, індекс змін (грудень 2024)

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Виробництво	0,16	0,00	-0,08	0,08	0,14
Очікувані зміни виробництва	0,28	0,14	0,29	0,33	0,33
Продажі	0,19	-0,04	0,00	0,00	0,29
Очікувані зміни продажів	0,29	0,14	0,30	0,35	0,33
Експорт	0,15	0,14	-0,14	-0,08	0,06
Очікувані зміни експорту	0,33	0,18	0,32	0,42	0,35
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,18	-0,33	-0,21	0,07
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,20	-0,45	-0,27	-0,05	-0,20
Кредиторська заборгованість	-0,14	-0,19	-0,22	-0,19	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,21	-0,39	-0,27	-0,10	-0,20
Податкова заборгованість	-0,14	-0,25	-0,25	-0,19	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,21	-0,22	-0,25	-0,11	-0,31
Запаси сировини	0,04	-0,04	-0,11	-0,06	0,07
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	0,09	0,26	0,20	0,18
Запаси готової продукції	-0,05	-0,04	-0,19	-0,16	0,04
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,09	-0,04	0,14	0,07	0,15
Нові замовлення	0,12	-0,08	-0,03	0,02	0,14
Очікувані зміни нових замовлень	0,25	0,00	0,35	0,20	0,30
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,12	0,17	0,40	0,41
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	0,30	0,42	0,39	0,37
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,32	0,16	0,19	0,44	0,43
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,35	0,29	0,41	0,43	0,41
Кількість працівників	-0,06	-0,20	-0,11	-0,10	-0,04
Очікувані зміни кількості працівників	0,06	0,00	0,06	0,09	0,11
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,03	-0,05	0,06	0,02	0,04
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,09	0,00	0,21	0,09	0,17
Кваліфіковані працівники	0,51	0,67	0,31	0,50	0,56
Некваліфіковані працівники	0,29	0,25	0,12	0,25	0,00

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,12	-0,20	0,15	0,06	0,18
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,21	-0,06	0,23	0,13	0,25
Оцінка ділового середовища	0,08	-0,17	0,06	-0,06	0,14
Очікувані зміни ділового середовища	0,19	-0,29	0,14	0,10	0,05
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,12	0,13	0,21	0,07	0,21
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,24	-0,04	0,23	0,24	0,23

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Виробництво	0,16	-0,26	0,27	-0,02	-0,25
Очікувані зміни виробництва	0,28	0,04	0,24	0,17	0,25
Продажі	0,19	-0,22	0,28	0,06	-0,25
Очікувані зміни продажів	0,29	0,08	0,25	0,18	0,38
Експорт	0,15	-0,17	0,30	0,00	-0,25
Очікувані зміни експорту	0,33	0,20	0,28	0,26	-0,25
Дебіторська заборгованість	-0,10	-0,50	-0,03	-0,09	0,50
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,20	-0,44	-0,20	-0,32	0,25
Кредиторська заборгованість	-0,14	-0,31	-0,08	-0,24	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,21	-0,33	-0,22	-0,35	0,00
Податкова заборгованість	-0,14	-0,07	-0,14	-0,11	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,21	-0,36	-0,27	-0,23	-0,50
Запаси сировини	0,04	-0,04	0,14	-0,11	-0,29
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	0,15	0,22	0,13	0,14
Запаси готової продукції	-0,05	-0,08	0,02	-0,11	-0,17
Очікувані зміни запасів готової продукції	0,09	0,12	0,09	-0,02	0,14
Нові замовлення	0,12	-0,22	0,24	-0,04	0,00
Очікувані зміни нових замовлень	0,25	0,04	0,25	0,07	0,25
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,26	0,32	0,39	0,50

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,34	0,08	0,37	0,40	0,25
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,32	0,33	0,34	0,24	0,38
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,35	0,12	0,36	0,36	0,38
Кількість працівників	-0,06	-0,12	-0,01	-0,04	0,13
Очікувані зміни кількості працівників	0,06	-0,04	0,04	0,12	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	0,03	-0,05	0,03	0,03	0,14
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	0,09	0,16	0,08	0,16	0,00
Кваліфіковані працівники	0,51	0,44	0,54	0,62	0,71
Некваліфіковані працівники	0,29	0,22	0,43	0,33	0,29
Оцінка фінансово-економічної ситуації	0,12	-0,07	0,19	-0,02	-0,12
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,21	0,37	0,24	0,08	-0,40
Оцінка ділового середовища	0,08	-0,04	0,17	-0,11	-0,37
Очікувані зміни ділового середовища	0,19	0,11	0,25	0,06	-0,40
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,12	0,00	0,09	0,32	0,25
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,24	0,16	0,29	0,07	0,00

Вплив війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	61%	29%	61%	68%	69%
Небезпечно працювати	55%	32%	47%	56%	76%
Перебої з електро-, водо- або теплопостачанням	51%	55%	46%	49%	59%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	42%	36%	45%	42%	44%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	29%	44%	32%	27%	20%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	68%	61%	60%	68%
Небезпечно працювати	72%	61%	67%	32%
Перебої з електро-, водо- або тепло-постачанням	56%	42%	50%	43%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	24%	28%	46%	25%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	32%	22%	21%	32%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	67%	60%	63%
Небезпечно працювати	37%	65%	40%
Перебої з електро-, водо- або тепло-постачанням	37%	54%	54%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	52%	46%	46%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	33%	27%	35%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Позитивно	4%	2%	4%	0%	10%
Нейтрально	61%	54%	48%	70%	70%
Негативно	25%	32%	34%	19%	16%
Не знають/Не відповіли	10%	12%	13%	11%	4%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Позитивно	0%	5%	6%	4%
Нейтрально	64%	65%	57%	50%
Негативно	28%	16%	28%	29%
Не знають/Не відповіли	8%	14%	9%	18%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість
--	------------------------------------	-----------------------	---------------------

Позитивно	10%	4%	4%
Нейтрально	53%	64%	55%
Негативно	30%	24%	33%
Не знають/Не відповіли	7%	9%	8%

Забезпеченість замовленнями

Забезпеченість замовленнями, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Менше 1 місяця	17%	43%	19%	12%	7%
1 - 2 місяці	34%	36%	38%	36%	25%
3 - 5 місяців	16%	12%	18%	14%	19%
6 - 11 місяців	13%	3%	6%	14%	28%
12 місяців і більше	20%	5%	19%	24%	21%

Забезпеченість замовленнями, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Менше 1 місяця	13%	9%	24%	11%
1 - 2 місяці	50%	27%	28%	29%
3 - 5 місяців	17%	35%	12%	14%
6 - 11 місяців	13%	3%	20%	14%
12 місяців і більше	8%	27%	16%	32%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість
Менше 1 місяця	21%	16%	21%
1 - 2 місяці	40%	34%	40%
3 - 5 місяців	19%	12%	19%
6 - 11 місяців	0%	19%	0%
12 місяців і більше	19%	19%	19%